"Objavljivanje znanstvenih članaka čiji su autori medicinske sestre/tehničari"

Budimir, Anita

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Dubrovnik / Sveučilište u Dubrovniku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:155:172849

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Repository of the University of Dubrovnik

Sveučilište u Dubrovniku

Odjel za stručne studije

Diplomski stručni studij "Kliničko sestrinstvo"

Anita Budimir

OBJAVLJIVANJE ZNANSTVENIH ČLANAKA ČIJI SU AUTORI MEDICINSKE SESTRE/TEHNIČARI

DIPLOMSKI RAD

Dubrovnik, 2018.

Sveučilište u Dubrovniku

Odjel za stručne studije

Diplomski stručni studij "Kliničko sestrinstvo"

Anita Budimir

RESEARCH PAPERS BY NURSES/MEDICAL TECHNICIANS

DIPLOMSKI RAD

Mentor: Doc. dr.sc. Narcis Hudorović, prim. dr. med., znanstveni suradnik

Student: Anita Budimir bacc. med. techn.

Dubrovnik, rujan 2018.

IZJAVA

S punom odgovornošću izjavljujem da sam diplomski rad izradila samostalno, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentora doc.dr.sc. Narcis Hudorović, prim.dr. med.

Ime i prezime studentice: Anita Budimir

Zahvala

Na kraju svoga fakultetskog obrazovanja, osjećam dužnost i obvezu izraziti zahvalnost Bogu i svim dragim ljudima na pomoći i podršci za postignuto na mom akademskom putu.

Veliku zahvalnost, u prvom redu, dugujem svom mentoru doc.dr.sc. Narcisu Hudoroviću, prim.dr. med. koji mi je omogućio sve potrebne materijale i pomogao savjetima pri izradi ovog rada, što je neumorno odgovarao na moje upite vezano za isti.

Zahvaljujem se članovima komisije izv.prof.dr.sc. Marku Margaritoniju, dr. med. i doc.dr.sc. Denisu Čerimagiću, dr.med. koji su mi svojim savjetima pomogli u izradi ovoga rada.

Zahvaljujem se kolegama i kolegicama koji su svojim iskustvom svesrdno pomagali da savladam tehnike i vještine, usvojim potrebna znanja za rad i napredovanje u sestrinskoj profesiji.

Posebnu zahvalnost iskazujem svojoj obitelji što su me podržavali i usmjeravali u mojim željama i naumima.

Na kraju, najveću zahvalnost za postignute uspjehe i za sve ono što jesam dugujem svojim roditeljima. Hvala na najvećoj podršci, na neizmjernoj vjeri u mene i moje sposobnosti, u svakoj situaciji su pronalazili način da me potaknu da od sebe pružim najbolje i najviše. Mojim roditeljima hvala za sve.

Veliko hvala svima!

SADRŽAJ

SAŽETAK 1

ABSTRACT 2

1. UVOD 3

2. VISOKO OBRAZOVANJE U HRVATSKOJ 5

2.1. Važnost i karakteristike obrazovanja 5

2.2. Visokoobrazovani sustav u RH i EU 7

3. OBRAZOVANJE MEDICINSKIH SESTARA U HRVATSKOJ 11

4. CJELOŽIVOTNO UČENJE U MULTIMEDIJSKOM OKRUŽENJU 18

4.1. Multimedijsko učenje 20

4.2. Informacijsko-komunikacijske tehnologije u obrazovanju 21

4.3. E-učenje 24

4.4. Informacijska pismenost medicinskih sestara 30

5. PISANJE I OBJAVLJIVANJE ZNANSTVENIH ČLANAKA MEDICINSKIH SESTARA 33

5.1. Pisanje znanstvenih članaka 33

5.2. Objavljivanje znanstvenih članaka medicinskih sestara 35

5.3. Objavljivanje znanstvenih članaka u časopisu Sestrinski glasnik 37

6. CILJ ISTRAŽIVANJA 40

7. METODE I MATERIJALI 41

8. REZULTATI 42

9. RASPRAVA 71

10. ZAKLJUČAK 75

LITERATURA 76

SAŽETAK

Danas je u svakom zanimanju sve veći naglasak na cjeloživotnom učenju. Medicinske sestre, također, su zanimanje koje bi se trebalo temeljiti na cjeloživotnom učenju, ali i na proučavanju iskustava rada u struci te dijeljenje navedenog iskustva s drugim kolegama. Iz navedenog razloga sve se više uvažava potreba za objavljivanjem stručnih članaka i istraživanja te iskustva iz prakse u medicinskoj literaturi. U Hrvatskoj medicinske sestre i tehničari svoje radove mogu objavljivati u Sestrinskom glasniku. Istraživanje za potrebe ovog rada je provedeno u periodu od 2008. do 2016. godine te je utvrđeno kako u posljednjih dvije godine raste broj objavljenih članaka od strane medicinskih sestara/tehničara. Ovaj podatak ukazuje na činjenicu da su medicinske sestre i tehničari sve više osviješteni o važnosti takvog objavljivanja te koristi za samu medicinsku praksu.

Ključne riječi: cjeloživotno obrazovanje, medicinska sestra, objavljivanje u časopisima, Sestrinski glasnik, vidljivost

ABSTRACT

Today, there is an increasing emphasis on lifelong learning in every profession. Nurses are also an interest that should be based on lifelong learning, but also on studying work experience and sharing this experience with other colleagues. For this reason, the need for the publication of professional articles and research and practice experience in medical literature is increasingly taken into account. In Croatia, nurses and technicians can publish their papers in the Nursing Journal. The research for this work was carried out between 2008 and 2016 and it has been established that the number of published articles has increased in the last two years by nurses / technicians. This data points to the fact that nurses and technicians are increasingly aware of the importance of such disclosure and benefit for the medical practice itself.

Key words: lifelong education, nurse, publication in journals, Nursing Journal, visibility

1. UVOD

U nekoliko zadnjih desetljeća u Republici Hrvatskoj [RH], nastao je odmak između stupnja obrazovanja medicinskih sestara/tehničara i izvršavanja svakodnevnih radnih zadataka, ponajviše jer visoko obrazovanje značajno poboljšava izvršavanje radnih zadataka te istovremeno i odgovornost prema učinjenim poslovima. Ovo je posebice vidljivo u kliničkoj praksi medicinske sestre/tehničara (MS/MT) koji imaju završen trogodišnji preddiplomski i dvogodišnji diplomski program studija sestrinstva, te imaju usvojen veći stupanj znanja te pokazuju bolje sposobnosti od svojih manje obrazovanih kolega, iako MS/MT koji imaju manje stupnjeve obrazovanja, u prosjeku, imaju više radnog iskustva.

Sveučilišni program za stjecanje diplome iz sestrinstva započet je u Veleučilištu u Zagrebu, u Sveučilištu u Osijeku, i to u akademskoj godini 2011/2012, a diplomski program studija sestrinstva započeo je u Sveučilištu u Dubrovniku u akademskoj godini 2014/2015.

Jedan od glavnih ciljeva/svrhe za pokretanje studijskog diplomskog programa sestrinstva bila je mogućnost usvajanja potrebitih znanja iz znanosti o sestrinstvu, te omogućiti zainteresiranim MS/MT da povećaju obim djelovanja u znanstvenom istraživanju i publiciranju znanstvenih članaka, te posljedično napraviti poboljšanje u izvršavanja svakodnevnih radnih zadataka koji moraju biti temeljeni na sestrinstvu zasnovanom na znanstvenim činjenicama/dokazima.

Nadalje, drugi cilj je bio da MS/MT uporabe stečena specifična znanja u svrhu vođenja metoda zdravstvene njege unutar rada multidisciplinarnog zdravstvenog tima, i to posebice u svomu specifičnom području stručnost (npr. kardiologija, invazivna radiologija i sl.) i kontinuirano smanjivati razliku u uporabi publiciranih znanstvenih otkrića i kliničkih metoda koje se u uporabi u svakodnevnoj medicinskoj praksi.

Kako studenti napreduju u tijeku obrazovanja, moraju vježbati, poboljšavati i usvojiti navike da koriste stečene znanstvene vještine koje su u uporabi za svrhe poboljšanja vidljivosti znanstvenog djelovanja medicinskih djelatnika te posljedično zdravstvenih institucija u kojima izvršavaju svakodnevne radne zadatke. Iako postoje mnoge strategije koje promoviraju taj proces, jedna od metoda korištenih za poticanje

znanstvene vidljivosti je kontinuirano pisanje znanstvenih članaka i povećanje stupnja kvalitete istih.

Svrha diplomskog rada je rasprava o pedagoškoj tematici pisanja članaka kako bi se promovirala znanstvena vidljivost i uporaba metoda za postizanje iste. Autori raspravljaju o procesu znanstvene vidljivosti i metodama istraživanja navedene tematike te temeljem dobivenih rezultata istražuju pogodnosti i kvalitetu metoda za svrhe poboljšanja kvalitete u pisanju znanstvenih članaka, te opisuju strategije koje su u uporabi za povećanje obima pisanja znanstvenih članaka a koje su u uporabi u izvedbenim planovima studijskih programa za medicinske sestre/tehničare.

Specijalizirani časopis za znanstvenu granu sestrinstva, posebice iz zemalja sa tzv. „znanstvene periferije“ kakva je Republika Hrvatska, ne može se osloniti na ideju da će publicirati originalni znanstveni članak većeg stupnja kvalitete/značajnosti u odnosu na renomirane međunarodne znanstvene časopise.

Časopisi sa tzv. „znanstvene periferije“ trebaju usvojiti osobnu politiku odabira članaka za publiciranje, recenzentskog procesa te istaknuti prednosti u specifičnim područjima i idejama te znanosti i to u odnosu na prostorne i zemljopisne karakteristike, te u socijalnim i političkim posebnostima zemljopisne regije koju predstavljaju. Drugim riječima, lokalni problemi u sestrinskoj zajednici, čak i bolni, koji se znanstveno obrazlažu u navedenim časopisima mogu biti izvori dragocjenog znanja za čovječanstvo.

U svrhu istraživanja spomenutih čimbenika, učinjeno je pretraživanje prema imenima autora koji su publicirali članke u znanstveno najcjenjenijem profesionalnom sestrinskom časopisu u Republici Hrvatskoj (Sestrinski glasnik/Nursing Journal), koji su publicirani u starom obliku izdanja od 2008. do 2010. godine, te i u novom, poboljšanom obliku izdavanja u vremenskom periodu od 2011. do 2016. te su uspoređeni rezultati, tj. indeks gustoće publiciranja članaka u kojima je bar jedan autor medicinska sestra/tehničar.

2. VISOKO OBRAZOVANJE U HRVATSKOJ

U ovom poglavlju navedeni su opći podaci o visokom obrazovanju u Hrvatskoj. Pritom je naglasak stavljen na ulogu obrazovanja u suvremenom društvu te značaj obrazovanja za pojedinca.

2.1. Važnost i karakteristike obrazovanja

Obrazovanje je aspekt socijalizacije. Ono uključuje stjecanje znanja i učenje vještina, ali utječe i na stvaranje uvjerenja i modernih vrijednosti. Obrazovanje je pojam s višestrukim značenjem. Pod obrazovanjem se podrazumijeva ustanova, proces, sadržaj i rezultat organiziranog ili slučajnog učenja u funkciji razvoja različitih kognitivnih sposobnosti, kao i stjecanja raznovrsnih znanja, vještina, umijeća i navika kao primjerice čitanje, pisanje, računanje ili opće znanje o fizičkom, društvenom i gospodarstvenom okruženju (1).

Obrazovanje se provodi u formalnim ili neformalnim uvjetima te se kao takvo smatra aktivnošću koja je prisutna u životu pojedinca tijekom cijelog života. U Hrvatskoj se formalna naobrazba dijeli u 6 stupnjeva (1):

- predškolsko obrazovanje,
- osnovnoškolsko obrazovanje,
- srednjoškolsko obrazovanje,
- dodiplomsko obrazovanje,
- diplomsko obrazovanje,
- postdiplomsko obrazovanje.

U nastavku je ukratko opisani svaki od stupnjeva naobrazbe u Hrvatskoj. Predškolski odgoj u Republici Hrvatskoj obuhvaća odgoj, naobrazbu i skrb o djeci predškolske dobi, a ostvaruje se programima odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi za djecu od šest mjeseci do polaska u školu.

Osnovna škola u trajanju od osam godina je obvezna i besplatna. Osmogodišnje osnovno školovanje u Republici Hrvatskoj obvezno je i besplatno za svu djecu u dobi od šeste do petnaeste godine. Srednjoškolskim obrazovanjem se svakome pod jednakim uvjetima i prema njegovim sposobnostima, nakon završetka

osnovnog školovanja, omogućava stjecanje znanja i sposobnosti za rad i nastavak školovanja.

Kvalitetna visoka naobrazba preduvjet je uspješnog društva. Stoga je jedan od glavnih zadataka Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta briga o stvaranju intelektualne jezgre koja provodi tu važnu zadaću uz pomoć hrvatskih sveučilišta, veleučilišta i visokih škola (2).

Moderni obrazovni sustav počeo se oblikovati na zapadu početkom 19.st. Iako je Britanija, za razliku od drugih zemalja, čekala dugo da prihvati jedan integrirani sustav na nacionalnoj razini (obavezno školovanje je uvedeno 1870. godine). Kod njih je razvijen i sustav privatnih škola u kome se nastava plaća, naročito na razinama višim od osnovnog. S tim u vezi i danas se vodi oštra debata o sustavu školstva gdje postoji i školstvo pod okriljem vjerskih zajednica. Školstvo u SAD-u polazi od prakse discipliniranja djece, u čemu je u 17.st. veliku ulogu igralo uvjerenje da djeca moraju slušati roditelje bez pogovora, što je kao načelo bilo uvedeno i u propise prvih američkih kolonija (3).

Prema jednoj odredbi iz 1642. godine prijetilo se oštrim kaznama roditeljima i odgajateljima ako zanemare obučavanje i rad svoje djece. Pošto ovo nije bilo djelotvorno, puritanske vlasti su 1647. godine naredile da same organiziraju školovanje. Trebalo je preko 200 godina da se obrazovanje uvede kao sveobuhvatni sustav za brojno pluralno stanovništvo SAD-a. U modernom društvu uloga škole i obrazovanja je da učenici i studenti (4):

- savladaju osnovne vještine kao što su: čitanje, pisanje, računanje,
- steknu opće znanje o svom fizičkom, društvenom i ekonomskom okruženju,
- da su u stanju ovladati novim, tehnički veoma složenim oblicima informacija.
- steknu različite vještine i radne navike
- nauče pronaći informacije i pretvoriti ih u znanje (informacijska pismenost).

Obrazovanje ima značajnu funkciju u svakom društvu. Zbog važnosti obrazovanja svaka vlast želi odrediti njegovu koncepciju i sadržaj, kako bi preko najsnažnijeg instrumenta društvene percepcije i oblika socijalizacije pojedinci prihvatili vrijednosti i norme sustava. Zato države preuzimaju brigu o financiranju obrazovanja. Pored toga, u sadržajnom smislu, pokušavaju kroz obrazovanje utvrditi

društvene norme i vrijednosti te izgraditi osjećaj pripadnosti svojoj zajednici, društvenoj grupi, religiji (5).

Institucionalizacija obrazovanja, pored toga što se zasniva na usvajanju niza pravila i društvenih vrijednosti, ogleda se i kroz znanje i sposobnosti kojima pojedinac ovladava u procesu osposobljavanja. Putem sustava obrazovanja snažno se mijenja struktura društva, obitelji i profesija. Po Talcottu Parsonsu škola je most između obitelji i društva kao cjeline. Škola priprema dijete za njegovu ulogu. Obrazovanje je u stvari izraz društvenog sustava. Ono danas znači jednakost šansi koje otvara mogućnost mijenjanja položaja koje pojedinci stječu rođenjem ili nasljedstvom. Ono je osnova emancipacije čovjeka, veoma funkcionalan instrument preko koga se ostvaruje identitet pojedinca. Veoma je važno za društveni ugled, autoritet i moć (3).

Kroz obrazovni sustav razvijaju se i osjećanja za vlastitu kulturu, poštivanje principa i solidarnost. Preko školovanja se oblikuje svijest i gledište pojedinca, kada su u pitanju procesi u društvu i sustavu vlasti. Svi obrazovni sustavi su utemeljeni na povijesti znanja i povijesti društva. Stečena znanja i obrazovne vještine su veoma su veoma primjenljivi i upotrebljivi u privrednom i praktičnom životu. Iako se znanje individualno stječe, ono je postalo bogatstvo svih pripadnika zajednice. To je skoro jedina individualna osobenost koja u praksi postaje zajednička vrijednost i korist cijele zajednice.

2.2. Visokoobrazovani sustav u RH i EU

U Europskoj uniji na oko 4.100 visokoškolskih ustanova u 28 zemalja studira, prema podacima europske statističke agencije Eurostat za 2014., gotovo 20 milijuna studenata od kojih je trećina vezana uz društvene znanosti. U 2012. godini na sveučilištima diljem EU diplomiralo je oko 5 milijuna studenata. Prosječna starost studenata u EU kreće se od 20,3 godine u Irskoj do 22,5 godina u Španjolskoj. Cilj EU je da do 2020. godine udio visokoobrazovanih u populaciji staroj između 30 i 34 godine, koji je u 2012. bio 34,6%, bude najmanje 40 posto.

Realizacija Bolonjskog procesa, koji podrazumijeva reformu visokog obrazovanja u Europi u cilju međusobne kompatibilnosti sustava, dovela je do razvoja tog sektora. Međutim, financijska i ekonomska kriza negativno su djelovale i

na visoko obrazovanje pa su neke zemlje povećale ulaganja u visoko obrazovanje a neke su morale da ih osjetno smanje (6).

Najviše studenata, po više od dva milijuna, imaju Njemačka, Velika Britanija, Francuska i Poljska, u Italiji i Španjolskoj broj studenata je tek nešto ispod dva milijuna. Rumunjska je 2010. godine imala milijun studenata, po više od pola milijuna su imale Grčka i Nizozemska, dok je najmanje studenata bilo na fakultetima u Luksemburgu, 5.000, i na Malti, 11.000.

Od ukupnog broja studenata u EU 34% studiralo je društvene znanosti, ekonomiju ili pravo, pri čemu je na tim fakultetima bilo više studentica (3,9 milijuna) nego studenata (2,8 milijuna). Gledano prema polju obrazovanja, slijede studenti tehničkih, tehnoloških i građevinskih fakulteta koji čine 13,6% ukupnog broja, a od njih su tri četvrtine muškarci.

Slična situacija je i na studijama medicine i socijalne zaštite gdje je udio diplomiranih u ukupnom broju 15,1% a udio onih koji studiraju 13,6 posto. Obrnuti trend se međutim bilježi kod studenata strojarstva, tehnologije i građevinskog fakulteta. Podaci koje je objavio Eurostat pokazuju i da broj visokoobrazovanih žena diljem EU premašuje broj muškaraca i da je odnos tri prema dva pri čemu je taj odnos čak tri prema jedan na polju medicine i socijalne zaštite. Istovremeno broj diplomiranih muškaraca blago premašuje broj diplomiranih žena na poljoprivrednim i veterinarskim fakultetima, kao i na matematičkim i računarskim, dok je odnos broja diplomiranih muškaraca i žena na tehničkim, tehnološkim i građevinskim fakultetima gotovo tri prema jedan (7).

Prosječna starost studenata u EU kreće se od 20,3 godine u Irskoj do 22,5 godina u Španjolskoj. U nordijskim zemljama, kao i Austriji, Luksemburgu, Grčkoj i Njemačkoj prosjek starosti studenata je iznad prosjeka za cijelu EU od 22,1 godinu. Razlike u prosječnoj starosti studenata od zemlje do zemlje posljedica su više faktora, uključujući samovoljno odlaganje studiranja ili nametnuto, recimo zbog služenja vojske (6).

Strategijom europske suradnje u obrazovanju, usvojenom u svibnju 2009. godine, postavljen je niz ciljeva, uključujući da do 2020. godine udio visokoobrazovanih u populaciji staroj između 30 i 34 godine bude najmanje 40 posto. Podaci pokazuju i da je više visokoobrazovanih među ženama, 38,5% u promatranoj

dobnoj skupini, odnosno gotovo četiri od deset, prema 30,8 posto ili tek nešto više od tri na deset među muškarcima. Bolonjski proces, koji traje od sredine 90-tih godina prošlog stoljeća, predviđa formiranje Europske zone visokog obrazovanja u kojoj će sustavi visokog obrazovanja u različitim europskim državama biti kompatibilna. To znači da su nastavni planovi i programi jedne zemlje prenosivi u druge države iako nastavni planovi i programi nisu svuda isti. Proces je dobio ime po Bolonjskoj deklaraciji usvojenoj 1999. godine.

Djelatnost visokog obrazovanja u Hrvatskoj obavljaju visoka učilišta. Visoka učilišta su sveučilište te fakultet i umjetnička akademija u njegovom sastavu, veleučilište i visoka škola. Prema posljednjim službenim podacima, onima za akademsku godinu 2013./2014., a koji su dostupni na stranicama Agencije za znanost i visoko obrazovanje, ukupan broj studenata u Republici Hrvatskoj je 188.285.Iz toga proizlazi da je gotovo svaki 23.građanin Hrvatske student (8).

Sveučilište, fakultet i umjetnička akademija osnivaju se radi obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja, znanstvene, stručne i umjetničke djelatnosti te druge djelatnosti u skladu sa zakonom i svojim statutom. U okviru djelatnosti visokog obrazovanja ova visoka učilišta organiziraju i izvode sveučilišne, a u skladu sa Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, mogu organizirati i izvoditi i stručne studije. Sveučilišni studiji osposobljavaju studente za obavljanje poslova u znanosti i visokom obrazovanju, u poslovnom svijetu, javnom sektoru i društvu općenito. Sveučilišni studiji obuhvaćaju tri razine (9):

- preddiplomski,
- diplomski i
- poslijediplomski studij.

Veleučilište i visoka škola osnivaju se radi obavljanja djelatnosti visokog obrazovanja putem organizacije i izvođenja stručnih studija te mogu obavljati stručnu, znanstvenu i umjetničku djelatnost u skladu sa Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju i svojim statutom (10).

Stručni studiji pružaju studentima primjerenu razinu znanja i vještina koje omogućavaju obavljanje stručnih zanimanja te ih osposobljavaju za neposredno uključivanje u radni proces. Stručni studiji obuhvaćaju dvije razine (11):

- stručni studij i

- specijalistički diplomski stručni studij.

Sektor za razvoj visokog obrazovanja obavlja strateške, razvojne, analitičke, međunarodne i informacijske poslove, te sudjeluje u vođenju Operativne strukture za pretpristupne i strukturne fondove Europske unije, posebice u dijelovima programiranja i strateškog planiranja, ugovaranja i provedbe projekata, te praćenja provedbe i vrednovanja programa Europske unije u resoru visokog obrazovanja. Sektor se u sklopu svojih nadležnosti uključuje i u poslove financijskog upravljanja i kontrole, te računovodstva fondova Europske unije (12). Sektor obavlja poslove vezane uz razvoj i provedbu projekata iz Europske unije te drugih fondova i državnog proračuna Republike Hrvatske. Sektor upravlja provedbom Hrvatskog kvalifikacijskog okvira i vodi registar Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (13). Sektor koordinira pripremu i izradu prijedloga nacionalnih stajališta za potrebe Europskog vijeća, Vijeća Europske unije i drugih međunarodnih tijela u kojima sudjeluje Republika Hrvatska. Sektor je nadležan za razvoj javnih politika u sustavu visokog obrazovanja. Sektor obavlja i druge poslove iz svoga djelokruga(14).

3. OBRAZOVANJE MEDICINSKIH SESTARA U HRVATSKOJ

Sestrinstvo je profesija koja je iznimno važna za zdravlje ljudi, a razlog tome je što je temeljna zadaća medicinskih sestara očuvanje i unapređenje zdravlja, pomoć u bolesti ili mirnoj smrti. Da bi medicinske sestre što kvalitetnije obavljale svoju primarnu ulogu, bitno je znanje i vještine medicinskih sestara unaprijediti na više razina. Upravljanje zdravstvenom njegom krajnjih korisnika pristup je u radu medicinskih sestara koji im omogućava usmjerenost na bolesnika te njegovo cjelovito zbrinjavanje (15).

Dosadašnja istraživanja su pokazala kako medicinske sestre s dodatnim vještinama upravljanja, kvalitetno provedenom obukom ili prilagođenim opsegom prakse mogu poboljšati njegu pacijenata i njihov ukupan stav prema zdravstvu (16). U tom kontekstu Hrvatska komora medicinskih sestara (HKMS) pristupila je izradi prijedloga Strateških smjernica razvoja sestrinstva do 2027.

Otvaranjem obrazovnih institucija broj medicinskih sestara iz godine u godinu se povećava (Tablica 1).

Tablica 1: Broj medicinskih sestara po godinama u razdoblju 2010. – 2016. godine prema Registru HKMS-a

Godina	**2010.**	**2011.**	**2012.**	**2013.**	**2014.**	**2015.**	**2016.**
Broj medicinskih sestara	32.042	31.619	32.992	34.027	35.218	36.988	39.014

Izvor: Registar HKMS-a

Prema podacima Hrvatskog zdravstveno-statističkog ljetopisa za 2016. godinu, u Hrvatskoj je bilo ukupno 32.251 medicinskih sestara/tehničara. S obzirom na obrazovanje, prednjači SSS s 25.567 medicinskih sestara/tehničara, a to je udio od 79,27% (17).

Tablica 2: Zdravstveni djelatnici visoke, više, srednje i niže obrazovne razine sa zaposlenjem u zdravstvenom sustavu po spolu u Hrvatskoj u 2016. godini

	Razina obrazovanja	Ukupno	Muškaraca	Žena
Ukupno zdravstveni djelatnici	Visoka	1.047	138	909
	Viša	11.483	1.880	9.603
	Srednja	33.134	4.048	29.086
	Niža	111	36	75
	Ukupno	45.775	6102	39673
Medicinske sestre - tehničari – ukupno	Visoka	265	28	237
	Viša	6.419	524	5.895
	Srednja	25.567	2.982	22.585
	Ukupno	32.251	3.534	28.717
Prvostupnik/prvostupnica sestrinstva/opći smjer	Viša	6.289	523	5.766
Prvostupnik/prvostupnica primaljstva/ginekološko-opstetrički smjer	Viša	130	1	129
Primaljski smjer	Srednja	1.708	3	1.705
Opći smjer	Srednja	23.859	2.979	20.880

Izvor: HZJZ, 2017.

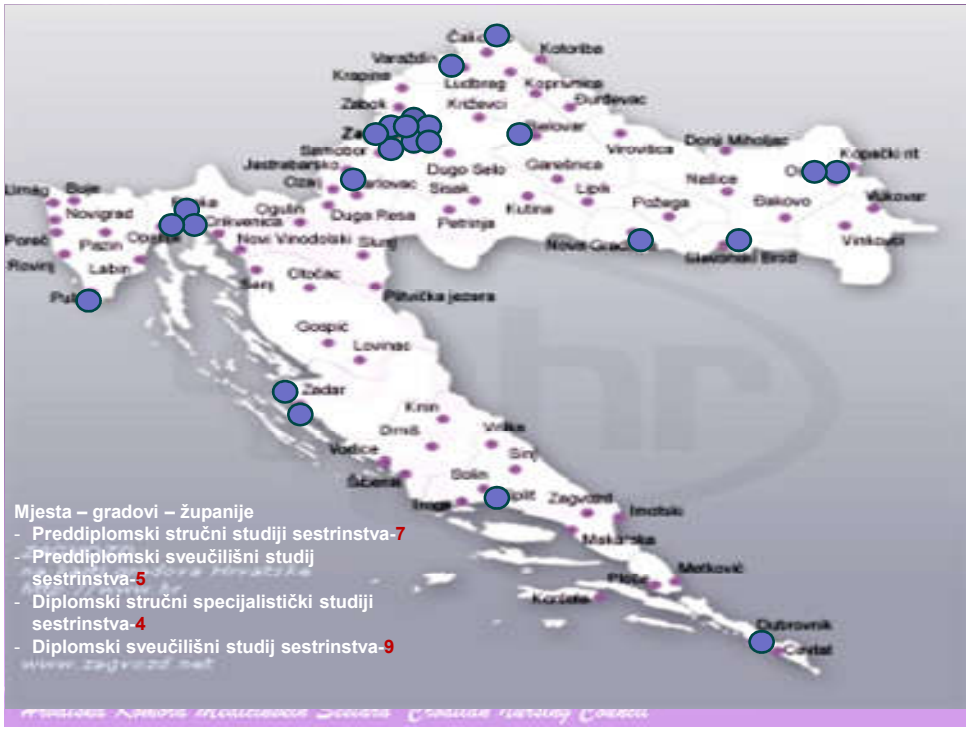
Profesija medicinske sestre bitno se razvila u posljednja tri desetljeća, a što se ponajviše odnosi na organizacijske i upravljačke sustave u zdravstvu, sustave zdravstvene zaštite u zajednici, telemedicinu, primjenu složenijih terapija i tehnologija koje se stalno razvijaju. Također, sve je to pretpostavka za veću odgovornost medicinskih sestara. Zakonom o sestrinstvu (18) uređuje se sadržaj i način djelovanja, standard obrazovanja, uvjeti za obavljanje djelatnosti, dužnosti i

kompetencije, kontrola kvalitete i stručni nadzor nad radom medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj. Odredbe koje se odnose na medicinske sestre/tehničare opće njege na odgovarajući način primjenjuju se i na osobe sa zanimanjima koja su dio ovog područja.

Najvažnije Direktive za područje zdravstva, a time i za medicinske sestre su Direktive o priznavanju stručnih kvalifikacija Direktiva 2005/36/EZ i Direktiva 2013/55/EU. Cilj Direktive o priznavanju stručnih kvalifikacija je pojasniti, pojednostaviti i modernizirati postojeće direktive te objediniti odredbe o reguliranim profesijama liječnika, stomatologa, medicinskih sestara, veterinara, primalja, farmaceuta i arhitekata jednim zakonodavnim okvirom (20).

U Hrvatskoj je akademske godine 2010/2011. uvedena reforma srednjoškolskog obrazovanja medicinskih sestara/tehničara. U skladu s propisima Direktive, uveden je nakon deset godina općeg obrazovnog programa trogodišnji srednjoškolski program koji sadrži 4600 sati stručnog obrazovnog programa. Prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, prve medicinske sestre opće njege/medicinski tehničari opće njege završili su obrazovanje u lipnju 2015. godine. Za ovo obrazovanje u 2016. godini u Hrvatskoj su se programi izvodili u 23 srednje škole (Slika 1).

Slika 1 Pregled srednjih škola u kojima se educiraju medicinske sestre medicinski tehničari opće njege

Izvor: HKMS, 2017.

Pokretanje Sveučilišnog diplomskog studija sestrinstva može se smatrati povijesnim događajem za sestrinstvo u Republici Hrvatskoj. Ovaj je studij doveo do novog modela razvoja i napretka sestrinstva po uzoru na svjetsku sestrinsku zajednicu. On omogućuje razvoj novih visokoobrazovanih stručnjaka iz područja zdravstvene njege te istovremeno stvaraju i prepoznatljivi visokoobrazovani sestrinski djelatnici koji su osposobljeni za aktivno djelovanje u svim zemljama Europske unije [21].

Osposobljenost za provođenje znanstvenih istraživanja u procesu zdravstvene njege doprinosi objavljivanju novih znanstvenih spoznaja koje su važne za razvoj sestrinstva kao znanstvene discipline. Usvojena znanja magistrima sestrinstva omogućavaju prikupljanje, interpretaciju i integraciju valjanih, važnih i primjenjivih rezultata istraživanja u sestrinstvu. Korištenje tako stečenih znanja doprinosi kvalitetnijem radu medicinskih sestara, ali i unapređenju zdravstvene njege (21).

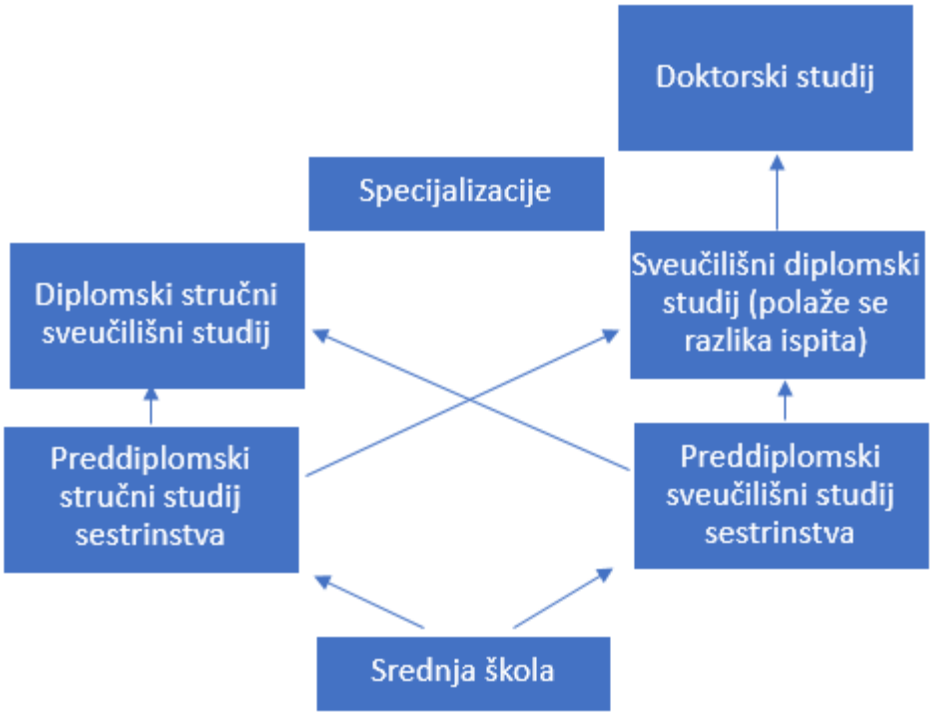
Edukacija medicinskih sestara dodiplomske i diplomske razine na visokim učilištima odvija se na veleučilištima i sveučilištima. Veleučilište u Zagrebu i

Sveučilište u Rijeci fakultet zdravstvenih studija razvijaju specijalističke studije. Na Zdravstvenom veleučilištu u Zagrebu po završetku dodiplomskog studija moguće je nastaviti diplomski specijalistički studij iz menadžmenta u sestrinstvu, kliničkog sestrinstva, psihijatrijskog sestrinstva i javnog zdravstva. Sveučilište u Rijeci razvija specijalističke studije iz javnog zdravstva i menadžmenta. Diplomski studij Medicinskog fakulteta u Zagrebu i Medicinskog fakulteta u Osijeku i Splitu pružaju mogućnost sveučilišne razne diplomskog studija (20). Sveučilišni studij Sestrinstva danas je moguć i na Sveučilištu u Dubrovniku, Međimurskom sveučilištu, Sveučilištu Sjever, Sveučilištu u Karlovcu i dr.

Dodatnu nejasnoću u sustav obrazovanja medicinskih sestara unosi i Pravilnik o specijalističkom usavršavanju medicinskih sestara-medicinskih tehničara jer on nije usklađen sa zakonskim odredbama Republike Hrvatske o specijalističkom usavršavanju, a, također, nije u skladu s odredbama Direktiva 2005/36 i 2013/55. Potvrde koje izdaje Ministarstvo zdravstva nisu u skladu s Pravilnikom o specijalističkom usavršavanju medicinskih sestara-medicinskih tehničara (20).

Edukacija medicinskih sestara/tehničara u Republici Hrvatskoj prikazana je na Slici 2.

Slika 2: Vertikala obrazovanja medicinskih sestara u RH

Izvor: HKMS, 2017.

Temeljem kompetencija koje stječu sa završetkom studija magistri sestrinstva imaju mogućnost napredovanja u menadžmentu sestrinstva. Povezivanje vodećih zadaća u zdravstvenom sustavu i unapređenje menadžmenta izazov je za nove visokoobrazovane stručnjake sestrinstva. Također, mogućnost nastavka obrazovanja na doktorskom studiju značajna je za poboljšanje stupnja kvalitete sestrinstva u Hrvatskoj. To znači i daljnje napredovanje u znanstveno nastavna zvanja docenata i profesora (21).

Nove kompetencije medicinske sestre mogu steći dodatnom edukacijom (horizontalna razina) ili višim stupnjem obrazovanja (vertikalna razina). Viši stupanj obrazovanja stječe se na specijalističkim studijima nakon dodiplomskog studija. Specijalistički studiji trebaju biti usklađeni sa zakonskim prijedlogom o specijalističkom usavršavanju. Specijalistički studij potvrđuje se diplomom izdanom od visokoobrazovne ustanove.

Drugi oblik dodatnog stjecanja kompetencija je horizontalnim usavršavanjem pojedinih vještina na visokim učilištima. Dodatno stjecanje kompetencija potvrđuje se

Certifikatom izdanim od visokoobrazovane ustanove koja je provela ovaj oblik usavršavanja.

Većina država članica Europske unije temeljne kompetencije stječe diplomom na visokim učilištima, no u Hrvatskoj nije takva situacija jer se ovdje diploma stječe na dvije obrazovne razine. Činjenica je da tijekom trogodišnjeg stručnog obrazovanja na srednjoškolskoj razini medicinske sestre ne usvajaju znanja određena Direktivnom u smislu planiranja, organiziranja i procjene provedbe zdravstvene njege.

Mišljenje stručnih tijela Hrvatske komore medicinskih sestara, svih stručnih udruga medicinskih sestara RH, glavnih sestara zdravstvenih ustanova je da odobravanje samostalnog rada medicinskim sestrama bez dodatno obavljenog pripravničkog staža i položenog stručnog ispita ili rada pod mentorstvom, dovodi u opasnost medicinsku sestru, zdravstvenu ustanovu i pacijente (20).

4. CJELOŽIVOTNO UČENJE U MULTIMEDIJSKOM OKRUŽENJU

Cjeloživotno obrazovanje danas je pojam koji se vezuje gotovo uz sva zanimanja i struke. Ono uključuje formalo i neformalno educiranje o poslovima kojima se neka osoba bavi ili educiranje iz vlastitih potreba. Sukladno navedeno raste i svijest o vaćnosti znanja i ulozi obrazovanja u postizanju poslovnih rezultata. Cjeloživotno obrazovanje provodi se na vlastiti zahtjev ili na zahtjev poslodavca, a to znači da osoba može imati vlastitu motivaciju ili je na neki način „priciljena“ na educiranje.

Pristup obrazovanju i njegovoj važnosti tijekom radnog vijeka ovisi o brojnim faktorima, a među njima najznačajniji su kultura u kojoj pojedinac odrasta, socijalna klima, način provođenja obrazovanja od predškolske dobi pa do visokog školstva, način pristupa znanju u poslovnoj sredini i sl. U tom kontekstu treba govoriti o znanju kao alatu koji se koristi ili ne koristi u poslovnim zadacima.

Kada osoba radi na mešunarodnoj razini ili u drugoj državi, pitanje obrazovanja bitno je kompleksnije od navedenog pitanja u kontekstu osobe koja ne radi u inozemstvu ili s inozemstvom. Kompleksnost navedenog pitanja očituje se u tome da je gotovo nezamislivo oabljanje poslova u inozemstvu ili s inozemstvom bez obrazovanja i ulaganja u vlastite kompetencije za određeno radno mjesto.

Stoga je važno obrazovanje i edukaciju u takvim okolnostima podijeliti na nekoliko područja. Prvo od tih područja je vezano uz učenje ili usavršavanje jezika države s kojom ili u kojoj se radi. Naime, nikakvo ili loše znanje domicilnog jezika može poprilično negativno utjecati na obavljanje radnih zadataka, ali i na pronalazak posla. To posebno dolazi do izražaja, primjerice, u skandinavskim zemljama gdje se od stranaca očekuje da u kratkom roku načue njihov jezik. No, bez obzira na praksu skandinavskih zemalja, svakako, kao prioritet osobe koja rad u inozemstvu trebao bi biti učenje jezika zemlje u kojoj radi. Učenje jezika može se provoditi u formalnom ili neformalnom smislu pa je u takvim okolnostima dobro uključiti obje razine učenja. Dobro poznavanje jezika, osim u poslovnom smislu, važno je i za uspostavljanje kontakata, razumijevanje različitih situacija, ali i svakodnevno funkcioniranje.

Osim dobrog poznavanja jezika, bitan korak u smislu obrazovanja, odnosno educiranja odnosi se na kulturu države u kojoj se radi. Između država postoje velike kultorološke razlike, a one se odnose na poslovnu i privatnu kulturu. Nepoznavanje kulure države u kojoj se radi može dovesti do brojnih problema kako u poslovnom okruženju tako i u privatnim odnosima. Poslovni i privatni bonton, uobičajena komunikacija, način komuniciranja, odjeća, neverbalna komunikacija i sl. područja su na kojima svatko tko radi u inozemstvu mora dobrano poraditi jer bi u protivnom svojim ponašanjem, reakcijama, pristupom ili djelovanjem mogao izazvati neželjene reakcije. Poznavanje poslovne kulture države u kojoj se radi može se smatrati jednim od ključeva postizanja poslovnog uspjeha. O poslovnoj kulturi, kao i o onoj privatnoj obično se educira neformalnim putevima. Navedeno može biti dovoljno ako osoba ozbiljno shvati važnost ovog područja te mu sukladno tome posveti dovoljno pažnje.

Radno mjesto u inozemstvu uključuje i cjeloživotno obrazovanje vezano uz posao koji osoba obavlja. Ova vrsta obrazovanja odnosi se na formalno i neformalno obrazovanje koje osoba samoinicijativno organizira ili joj organizira poduzeće u kojem radi. Obrazovanje vezano uz posao, odnosno radno mjesto neizostavan je dio cjeloživotnog obrazovanja, ali i nužna potreba suvremenih radnih mjesta. Razlog tome je činjenica da se poslovni procesi i uvjeti rada iznimno brzo mijenjaju pa se navedenom treba prilagoditi. Bez navedenog obrazovanja gotovo da je nemoguće zamisliti obavljanje poslovnih zadataka, a što se posebno odnosi na rad u inozemstvu jer se nain obavljanja rada može bitno razlikovati od obavljanja rada u domicilnoj državi.

Nadalje, napredovanje na poslu ovisi i o tome koliko se ulaže u znanje, odnosno o kompetencijama pojedinca i razini poznavanja poslovne okoline i radnih zadataka. To uključuje i znanja o mogućim boljim rješenjima za pojedine radne zadatke, znanja o optimizaciji radnih procesa i sl. Da bi osoba imala takva znanja, mora se educirati, ali edukaciji treba pristupiti na cjeloživotnoj razini, a ne kao procesu koji neko vrijeme traje i onda završava.

Komunikacijske vještine važne su u poslovnom svijetu. Brojne komunikacijske vještine danas se mogu naučiti u sklopu formalnog obrazovanja. Njihova je dazaća, između ostalog, pomoći osobi da se bolje snađe u radnoj sredini te da poslovne zadatke obavlja na kvalitetan i funkcionalan način. Kada je riječ o obavljanju

poslovnih funkcija u inozemstvu, važnost komunikacijskih vještina ne bi trebala biti nešto usputo, već bi se ovom području trebalo posvetiti dosta pažnje. Naime, komunikacijske vještine mogu olakšati nekome obavljanje radnih zadataka. No, isto tako, njihov izostanak može dovesti do loših poslovnih rezultata koji su posljedica blokade u komunikaciji. Raditi u inozemstvu gotovo da ne bi smjelo biti odvojeno od dobrih komunikacijskih vještina te njihove primjene u poslovnom okruženju.

Tehnologija i poslovni procesi neprestano doživljavaju inovacije, a što najviše dolai do izražaja u poslovnom svijetu. Nepoznavanje novih tehnologija, nespremnost za educiranje o njihovoj primjeni te njihovo izbjegavanje nikako nije poželjno. Raditi u inozemstvu vrlo često znači i dobro poznavanje najnovijih tehnoloških rješenja za pojedine poslovne procese, ali i neprestano educiranje o novim mogućnostima. Stoga je educiranje o inovacijama sastavni dio rada u inozemstvu i kao takvo trebalo bi biti prioritet svakog pojedinca, bilo da on radi u tuzemstvu ili inozemstvu.

4.1. Multimedijsko učenje

Multimedijsko učenje je kognitivna teorija učenja, a popularizirao ju je Richard E. Mayer. Do multimedijskog učenja dolazi kada se grade mentalne slike na temelju povezivanja različitih medija kao prenositelja informacija, primjerice, povezivanjem riječi i slika. Ova se teorija bavi pitanjem kako strukturirati multimedijsku obrazovnu praksu te kako koristiti učinkovitije kognitivne strategije, a s ciljem jednostavnijeg i učinkovitijeg učenja. Ova teorija ima dokanalnu strukturu, odnosno vizualni i slušni kanal, a njezin je uspon, odnosno ona postaje predmet interesa posebno s razvojem interneta (22).

Multimedijsko učenje događa se kada ljudi povezuju riječi sa slikama, a to znači da se multimedija odnosi na interakciju riječi sa slikama dok se učenje odnosi na izgradnju čovjekovog znanja. Multimedijsko okruženje za učenje uključuje prostor u kojem se predstavljaju riječi i slike koje su namijenjene učenju, a to se odnosi na projektiranje multimedijskih interakcija na način koji pomaže ljudima izgraditi mentalne reprezentacije.

Razlog korištenja multimedijskih prezentacije je što materijali koji se prezentiraju pomoću riječi i slike u potpunosti djeluju na preradu informacija kod

čovjeka. Kada se predstavlja sadržaj samo u verbalnom modelu, zanemaruje se potencijalni doprinos čovjekove sposobnosti za obradom materijala u vizualnom modelu (22).

Mayer je proširio Atkinsonov i Shifrinov model te je kognitivnu teoriju multimedijskog učenja obogatio novim spoznajama utemeljenima na integraciji:

- modela radne memorije
- teorije dualnog kodiranja
- teorije kognitivnog opterećenja
- modela aktivnih procesa.

Istraživanja su pokazala da se učinkovitost učenja može bitno povećati adekvatnom upotrebom vizualnog i verbalnog multimodalnog učenja. U tom kontekstu može se reći da je multimedijska poruka prikaz koji se sastoji od jednog ili više elementa (tekst, slika, fotografija, video, animacija, govor, glazba i dr.), a svi ti dijelovi multimedijalne poruke kombinirani su i sinkronizirani u vremenu (23).

4.2. Informacijsko-komunikacijske tehnologije u obrazovanju

Važnost informacijsko-komunikacijske tehnologije nije u samoj tehnologiji, već u sposobnosti stvaranja većeg pristupa informacijama i načinu komuniciranja u cijelom društvu. Može se reći da je tehnologija iz korijena promijenila način komuniciranja među ljudima, te se sve više koristiti za poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti obrazovanja na svim razinama. „Informacijska i komunikacijska tehnologija je svakako najprodornija generička tehnologija današnjice.“ (24). Ona nalazi primjenu u svakoj grani gospodarstva i podloga je za djelovanje državnih i društvenih struktura. Zbog mogućnosti prikupljanja, pohranjivanja, prenošenja i obrade informacija, informacijsko-komunikacijska tehnologija je pridonijela unaprjeđenju društva i dala dobre temelje za kreativnu i djelotvornu uporabu znanja. Znanje i inteligentno korištenje informacija su ključni faktori novog gospodarstva te umjesto naziva informacijsko društvo u svakodnevni govor ulazi i pojam društvo znanja.

Informacijska i komunikacijska tehnologija postala je nezaobilazni dio u razvoju našeg društva i staza kojom to društvo korača prema budućnosti. Osposobljavanje i školovanje mladih ljudi danas ne smije izostaviti informacijsko-komunikacijsku tehnologiju iz procesa obrazovanja, budući da će svoj životni i radni vijek provesti u aktivnom kontaktu s njom. Primjena tehnologija dovela je društvo u takav stadij da se informacijsko-komunikacijske vještine uz znanje čitanja, pisanja i računanja smatraju elementarnom pismenošću.

Do prije par godina škole i fakulteti bili su više manje izuzeti od ove informacijsko-tehnološke revolucije. One su većim svojim dijelom ostale nepromijenjene, unatoč brojnim reformama i povećanju ulaganja u računala i mreže. Način na koji je organizirana nastava u školama i na fakultetima, te način učenja nisu se bitno promijenili desetljećima, pa čak i stoljećima. Bates ide tako daleko da tvrdi „kada bi se student iz trinaestog stoljeća iznenada zatekao u današnjoj predavaonici vjerojatno bi odmah znao gdje je“ (25). Prema njemu, čak i u suvremenim nastavnim (sveučilišnim) disciplinama, kao što su prirodne znanosti ili strojarstvo danas se primjenjuje metodologija nastave, utemeljena na laboratorijskim vježbama i demonstracijama, koju su postavili Thomas Huxley i von Humboldt u devetnaestom stoljeću.

Kako bi se to promijenilo, treba utvrditi gdje leži izvor problema i zašto je već stoljećima tako. Problem nije u prevelikom očekivanju od tehnologije u obrazovanju, već u činjenici da potpuna i kvalitetna primjena tehnologije u organizaciji nastave zahtijeva temeljito restrukturiranje konvencionalnog okruženja u kojem se odvija nastava i učenje (bilo kojeg nastavnog predmeta). Potrebne su radikalne promjene u metodama i organizaciji nastave u skladu sa mogućnostima koje nova tehnologija pruža kako bi se ostvario značajniji napredak u obrazovanju. Primjena tehnologije u nastavi nije samo tehničko pitanje. Ona traži odgovore na temeljna pitanja o nastavnim metodama, prioritetima u financiranju, te ciljevima i svrhama obrazovnih institucija (škola, odnosno fakulteta). Također, pri definiranju obrazovnih ciljeva važno je uzeti u obzir nove mogućnosti koje pruža tehnologija. Nove tehnologije interneta i multimedija ne samo da unaprjeđuju okruženje u kojem se predaje i uči, već ga iz temelja mijenjaju.

Samo uvođenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija u nastavni proces povlači za sobom pitanje stručnosti nastavnika, odnosno profesora. Informacijsko-komunikacijske vještine osobe koja kreira cjelokupan nastavni plan i program, te definira nastavni proces od presudnog su utjecaja na kvalitetu obrazovanja. Osposobiti i stručno usavršiti nastavnike, pripremiti ih za proces cjeloživotnog učenja, praćenja trendova i promjena u informacijskim i komunikacijskim tehnologijama je stepenica koja se ne može preskočiti.

Danas se informacijska i komunikacijska tehnologija primjenjuje gotovo u svakoj grani gospodarstva te u svim njegovim glavnim segmentima (istraživanju, razvoju, projektiranju, proizvodnji, administraciji i marketingu), te je stupanj informatizacije i širina primjene informacijske i komunikacijske tehnologije postalo jedno od glavnih mjerila razvijenosti pojedinih zemalja (26). „U Hrvatskoj je već 1971. osnovan Sveučilišni računski centar (SRCE), kao središnja institucija za razvoj i unaprjeđenje računarske znanosti. Od 1995. kao državna institucija djeluje i CARnet, Hrvatska akademska istraživačka mreža. Njezina je glavna zadaća razvoj, izgradnja i održavanje računalno-komunikacijske infrastrukture za povezivanje hrvatskih obrazovnih i znanstveno istraživačkih ustanova u jedinstven informacijski sustav.“ (26)

W. S. Gilbert navodi osam razloga koja idu u prilog korištenju informacijske tehnologije u obrazovanju:

- Može se očuvati ono bitno i u isto vrijeme prepraviti ono čemu je potrebna promjena.

- Mogu se razviti dublji međuljudski odnosi te se može pridonijeti izbjegavanju površnih komunikacija.

- Studenti, nastavnici i pomoćno osoblje mogu se bolje međusobno povezati i koristiti se informacijama i idejama pomoću djelotvornih kombinacija pedagogije i tehnologije – stare i nove, u samim obrazovnim institucijama i na internetu.

- Nastavnicima, studentima i stručnjacima za akademsku podršku omogućen je pristup odgovarajućim izvorima i pomoćnim službama te iz toga proistječe i njihovo uvjerenje u vlastitu sposobnost unaprjeđenja poučavanja i učenja.

• Nastavnici, studenti i stručnjaci za akademsku podršku počinju vjerovati da dijele odgovornost za unaprjeđivanje poučavanja i učenja, ali i da znaju kako oni koji posjeduju znanje, iskustvo i mudrost – osobito nastavničko osoblje fakulteta – pojedinačno i kolektivno imaju krajnju odgovornost za vođenje učenja.

• Svatko može barem s vremena na vrijeme poučavati i učiti tijekom života, a najbolji način da se predmet nauči jest da ga se poučava.

• Nastavnici, studenti i stručnjaci za akademsku podršku mogu biti dobro pripremljeni za pronalaženje, evaluaciju, selekciju i implementaciju obrazovnih sadržaja i metoda poučavanja. Isto tako imaju mogućnost često izmjenjivati ideje i informacije o znanstvenim sadržajima, vještinama, znanjima i shvaćanjima te o obrazovnim i tehnološkim mogućnostima, o komunikaciji uživo, putem telekomunikacija i svih drugih medija.

• Omogućuje pronalazak nade u učenje i radost u poučavanju (27).

4.3. E-učenje

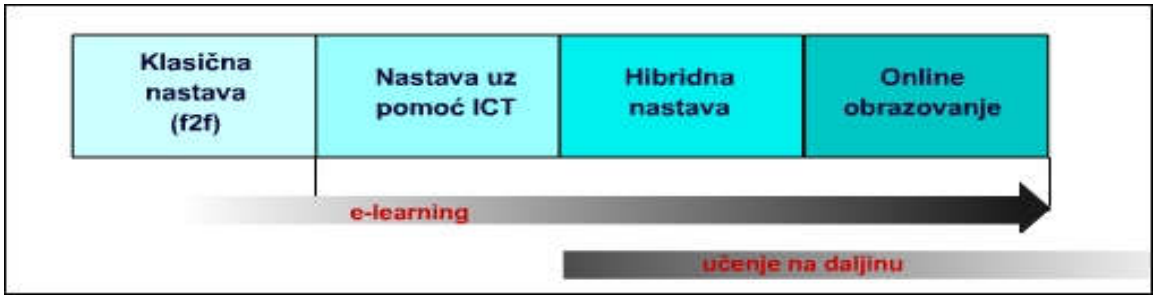
E-učenje koristi mnoge tehnologije od kojih su neke od njih posebno razvijene za njih, dok druge jednostavno dopunjuju proces e-učenja, primjerice, računalne igre. Komunikacijske tehnologije također se naširoko koriste u e-učenju. Počevši od korištenja e-pošte i instant poruka, poruka na forumima i društvenim mrežama, vidimo mnoštvo alata koje korisnik koristi u svakom trenutku. Postoje i neke tehnologije koje povezivanjem s drugim softverima daju nove mogućnosti te tako doprinose razvoju multimedijskog okruženja u učenju. Klasifikacija tehnologije e-učenja može biti provedena s obzirom na nekoliko kriterija. Klasifikacija s obzirom na razinu uključivanja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u proces učenja:

- klasična nastava - nastava u učionici (f2f - *face- to -face*)
- nastava pomoću ICT-a - tehnologija u službi poboljšanja klasične nastave (ICT *supported teaching and learning*)
- hibridna ili mješovita nastava - kombinacija nastave u učionici i nastave pomoću tehnologija (*hybrid, mixed* mode ili *blended learning*) i

- online nastava - nastava je pomoću ICT-a u potpunosti organizirana na daljinu (*fully online*) (28).

Klasifikacija s obzirom na razinu uključivanja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u proces učenja ili "vremenska crta" e-obrazovanja prikazuje obrazovanje kao kontinuum na čijem je lijevom kraju klasična ili tradicionalna nastava (f2f – face-to-face predavanja). Pomak prema e-učenju započinje uvođenjem ICT pomagala u f2f nastavu. Ovakav "najprimitivniji" oblik e-učenja predstavlja, na primjer korištenje PowerPoint prezentacija pri predavanjima u razredu ili korištenje web stranica sa informacijama o nekom predmetu. U središnjem dijelu "vremenske crte" koji se odnosi na e-učenje je hibridna nastava ili mješoviti pristup učenju. Online obrazovanje kao samostalan oblik nastave smješteno je na desnom kraju ovog kontinuuma (29).

Slika 3: Prikaz E-učenje kontinuum

Izvor: http://ahyco.uniri.hr/portal/Glavna.aspx?IDClanka=18&IDKategorije=1

Ukoliko se po "vremenskoj crti" e-obrazovanja ide s lijeva na desno, može se vidjeti kako se u obrazovnim kategorijama koristi sve više i više tehnologije (Tablica 3).

Tablica 3: Prikaz e-obrazovanja po obrazovnim kategorijama

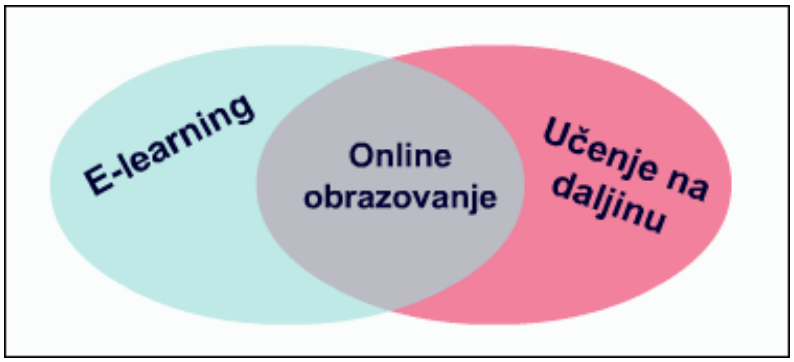
Kategorija	Opis	Tehnologije
Klasična nastava	Nastava (najčešće	Ne koriste se, osim npr. tekst procesor (Word) za

(f2f, *face to face*)	predavačka) u učionici	pripremanje nastave.
Nastava uz pomoć ICT	Tehnologija se koristi uglavnom zato da bi se poboljšala klasična nastava.	Prezentacije (PowerPoint) Multimedijski CD-ROM-ovi Web sjedišta za kolegije (predmete) s hipermedijskim sadržajima za učenje (courseware) Programi za testiranje (kvizovi za samoprovjeru znanja i provjere znanja) E-mail i mailing liste Forum
Hibridna ili mješovita nastava	Kombinacija klasične nastave u učionici i nastave uz pomoć tehnologija.	LMS (Learning Management Systems) - sustavi za upravljanje učenjem CBT/WBT (Computer/Web Based Training) Videokonferencije

Izvor: http://ahyco.uniri.hr/metodika/e_learning.htm

Potrebno je napomenuti da iako se e-učenje i učenje na daljinu često izjednačuju, nije riječ o istim oblicima obrazovanja; postoje vrste e-učenja koje se ne odvijaju online, a isto tako postoje i oblici učenja na daljinu koji ne koriste ICT (npr. dopisni tečajevi na daljinu putem obične pošte).

Slika 4: Odnos e-učenja i učenja na daljinu

Izvor: http://ahyco.uniri.hr/metodika/e_learning.htm

Klasifikacija s obzirom na prostorno-vremenska ograničenja učitelja i učenika:

- samoučenje ili autodidaktično učenje (*Self-study*)
- asinkrono učenje ili učenje nepovezano u vremenu (*Asynchronous study*) i
- sinkrono učenje ili učenje u stvarnom vremenu (*Synchronous or real-time study*) (31).

Do nedavno, bilo je moguće ostvariti samo samoučenje i asinkrono učenje, međutim pojavom brzog interneta i novih tehnologija koje omogućuju povezivanje u stvarnom vremenu postalo je moguće i sinkrono učenje. Samoučenje se odnosi na sredstva i materijale pripremljene prije početka samog procesa učenja bez namijenjenih daljnjih interakcija.

Tipičan primjer softverskih sredstava za samoučenje su tutoriali i e-knjige, ali isto tako neke simulacije, obrazovne igre, ili okoline otvorenog učenja mogu imati aspekte samoučenja. Asinkrono e-učenje ne zahtjeva od sudionika da budu prisutni u isto vrijeme za uspostavljanje kontakta. Primjer asinkronih metoda jesu: gledanje video predavanja, polaganje online ispita ili postavljanje upita na forum. Za ostvarivanje sinkronog e-učenja sudionici se moraju pridružiti virtualnoj učionici u isto vrijeme i time uspostaviti kontakt u stvarnom vremenu. Obično se sinkrono učenje odvija putem video-konferencija. Poznati primjeri su: WebEx Training Center, Centra Symposium, Microsoft LiveMeeting, LearnLinc itd. (31).

Klasifikacija s obzirom na sustav pružanja usluga e-učenja:

- LMS - *Learning Management System* (Sustav za upravljanje učenjem)
- CMS - *Content Management System* (Sustav za upravljanje sadržajem) i
- LCMS - *Learning Content Management System* (Sustav za upravljanje sadržajem i učenjem).

Sustav za upravljanje učenjem (LMS) „predstavlja programsku podršku koja globalno omogućava potpuno administriranje procesa učenja i poučavanja. On obavlja registraciju učenika, omogućuje slijed tečajeva, opis podataka o učeniku te izvještavanje o obavljenom.“ Cilj LMS-a je „upravljanje polaznicima, praćenje njihova napretka i performansi kroz sve tipove aktivnosti.“ Dobro izgrađen LMS bi trebao biti sposoban za: centralizaciju i automatizaciju administracije, upotrebu samoposluge i samoupravljenih usluga, brzo sakupljanje i prijenos materijala za učenje, objedinjavanje inicijativa za obuku u jednoj mrežno zasnovanoj platformi, personalizaciju sadržaja i ponovo korištenje znanja, te pružanje online tečajeva. LMS sustav ima sposobnost nadgledanja napretka korisnika od strane pružatelja usluge (32). Elementi LMS-a:

- sustavi na različite načine spremaju sadržaje koji se uče, dodatne informacije potrebne za učenje, kao i informacije o studentima
- funkcije se dijele u dvije grupe: administratorske i nastavne
- većinom dva sučelja: autorsko, korisničko i
- ulaz u sustav u obliku portala.

Administratorske funkcije LMS-a obuhvaćaju sve evidencije podataka nužnih za funkcioniranje sustava, a koje nisu izravno vezane uz proces prijenosa znanja. Najvažnije nastavne funkcije LMS-a:

- sadržaj za učenje
- navigacija
- provjera znanja
- komunikacija i
- autorski alati.

Sustav za upravljanje sadržajem (CMS) odnosi se na svako rješenje koje omogućuje klasifikaciju, organizaciju, povezivanje i svaki drugi oblik uređivanja sadržaja. Iako se pojam može koristiti za manualne procese upravljanja sadržajem,

danas se u prvom redu primjenjuje za različita programska rješenja koja omogućuju napredno upravljanje velikim brojem informacija. CMS sustavi se koriste pri sinkronizaciji podataka iz više izvora, za izvršavanje kolaborativnih projekata, za organizaciju rada u korporacijskim okruženjima i slično. Temeljna primjena CMS-a danas je u dinamičkom kreiranju web-stranica nove generacije (33). Sustav za upravljanje sadržajem i učenjem (LCMS) je „sustav dizajniran za olakšavanje stvaranja, skupljanja, upravljanja, prijenosa i raspodjele sadržaja dizajniranog za učenje ili podršku izvedbe.“. LCMS je vrijedan alat za skraćivanje vremena potrebnog za razvoj sadržaja učenja, te podiže efikasnost i efektivnost učenja putem ciljanih aplikacija za upravljanje učenjem, administriranje, praćenje i izvještavanje. Cilj LCMS-a „upravljanje sadržajem i predmetom učenja koji se nude pravom polazniku u pravo vrijeme.“.

Proces e-učenja ima svojih prednosti i nedostataka. Kao prednost učenja potpomognuto internetom navodi se neovisnost o fizičkom mjestu, neovisnost o vremenu, ušteda u troškovima putovanja i smještaja polaznika ili predavača, polaznici uče onim tempom koji im najbolje odgovara, praktičnost što znači kako se sve ono što je polazniku potrebno nalazi se na računalu polaznika ili je dostupno putem interneta. Kao neki od nedostataka navode se nesavršenost, nepouzdanost ili nedostatnost tehnologije, nedostatak vizualnog kontakta među sudionicima, potrebna je velika samodisciplina i motiviranost polaznika kao i niz drugih nedostataka koji se javljaju u okviru ovog modela obrazovanja. Mnogi od spomenutih nedostataka moguće je prevladati dobrom pripremom programa i sudionika kao i osiguravanjem stalne podrške polaznicima od strane voditelja ili nastavnika. Potrebno je istaknuti kako je cijeli model obrazovanja još uvijek u razvoju. To implicira i činjenicu kako je mnogo programa obrazovanja na daljinu nesavršeno, no prednosti koje ono sa sobom nosi jesu višestruke pa tržište spomenute nedostatke tolerira.

Stoga je važno u svim tim programima prepoznati najbolja rješenja u multimedijskom smislu. Naime, e-učenje nužno uključuje multimedijski sadržaj koji može biti dobro prezentiran, ali, isto tako, i u multimedijskom učenju treba oprezno pristupiti sadržajima i materijalima za učenje.

4.4. Informacijska pismenost medicinskih sestara

U današnje vrijeme smatra se da svaka medicinska sestra mora biti svjesna svojih odgovornosti i standarda koji je očekuju u njezinom radu, a trajno stručno usavršavanje glavna je predispozicija koja je prati cijeli radni vijek. Već kod same odluke tj. izbora profesije svaka medicinska sestra opredijelila se da će cijeli radni vijek učiti i usvajati nove vještine kako bi ih prenosila na svoje pacijente. Također je potrebno da prihvate znanje putem interneta, no najvažnije je da posjeduje vještine koje su potrebne za evaluaciju kvalitete informacija na internetu, a za uspješnu realizaciju potrebno je da medicinske sestre koje su edukatori moraju prakticirati i zahtijevati standarde informacijske pismenosti. Najvažnije je da im je to i obaveza koju moraju uključiti u svoju svakodnevicu. Smatra se da dobivena informacija više vrijedi kada je utemeljena na znanju te je potrebno uložiti trud kako bi se kritičko promišljanje te dugotrajno učenje isplatilo. (34)

U današnje vrijeme poznato je da za moderno vladanje medicinskim tj. zdravstvenim podacima i informacijama sama medicina i cjelokupni zdravstveni sustav mora koristiti informatičke metode i alate. Poznato je da je informatizacija nazočna u svim segmentima sestrinstva, od vođenja dokumentacija, unosa i razmjene podataka elektroničkim putem te raznih radnji koje spadaju u informatički dio. No, poseban naglasak stavlja se na online izvore znanja koje je potrebno prihvatiti te koristiti uz evaluaciju kvalitete prikupljenih informacija. U svakodnevnom sestrinskom radu postoji korelacija između eksplozivnih porasta raznih informacija koje su dostupne putem interneta te s druge strane medicinska sestra edukatora koje svoje znanje prenose na ostale. Sve medicinske sestre koje se trajno educiraju sudjeluju u prijenosima informacija pacijentima i njihovim obiteljima te utječu direktno na promjenu postupaka i stavova. Također je poznato da velika skupina koju sestre educiraju su mlađi kolege i kolegice (studenti sestrinstva) tako je i sam način prijenosa informacija odgovornost na medicinskim sestrama.

Smatra se da medicinske sestre 21. stoljeća imaju zadatak prihvaćanja te razumijevanja koncepta informacijskih pismenosti kako bi stekle sposobnost koja im omogućuje prepoznavanje potrebe same informacije te i način lociranja, evaluiranja i učinkovitost korištenja potrebnih spomenutih informacija. Poznato je da u globalnim promjenama cjeloživotnog obrazovanja postoje udžbenici, enciklopedije, znanstveni

radovi i sl., no, također, velik dio obrazovnog materijala nalazi se na internetu te je bitno da svaka sestra ili tehničar koristi kvalitetne online izvore znanja kako bi nadogradili svoje znane i prenijeli ga na druge. Informacijska pismenost najznačajnija je karika u lancu stručnih kompetencija medicinskih sestara te je i informacijski pismena osoba u stanju: određivati količine potrebnih informacija, učinkovito pristupati potrebnim informacijama, kritičko procjenjivati informacije i njihov izvor, uključivati odabrane informacije u bazu znanja te učinkovito koristiti informacije za ostvarivanje određenih svrha, pravna i socijalnih pitanja iz raznih domena te koristiti informacije u skladu s načelima prava i etike (34).

Smatra se da posjedovanje znanja o bibliografskim bazama podataka u područjima medicine kao što su: Medline – najpoznatija medicinska bibliografska baza podataka koju je osmislila Nacionalna medicinska knjižnica (National Library of Medicine) te koja preko servisa redovito obrađuje 5246 znanstvenih te stručnih časopisa koji su i izvor medicinskih informacija, Scopus, Web of Science i sl. te uz pravilno korištenje pretraživača korak je koji pridonosi ostvarivanju informacijske pismenosti. Za učinkovitost pretraživanja navedene baze podataka dovoljno je definirati ključne pojmove, ograničiti pretraživanje na jednu skupinu, vrstu rada, autora, postaviti vremenske granice i sl..

Sposobnost stvaranja, širenja te iskorištavanja znanja ili informacija postaje sve važnija i često je samim čimbenikom koji određuje poboljšanje kvalitete u pružanjima zdravstvenih skrbi.

Također je poznato da se svaka korisnost informacijske pismenosti očituje u brzom i jednostavnom pristupu podacima iz različitih područja u sestrinstvu. Dokazano je da je zastupljenost informatičke edukacije u obrazovanju na svim razinama školovanja medicinskog osoblja nedostatna te je neophodno da se specijalizacije iz medicinske informatike uvrste u poslijediplomsko obrazovanje medicinskih sestara. Medicinsko osoblje, specijalist informatike u sestrinstvu, pozitivan su primjer viših stupnjeva informacijske pismenosti medicinskih sestara (34).

Fruk Marinković uočila je potrebu, ali i problem s kojim se susreće medicinsko osoblje, uključujući i medicinske sestre, a odnosi se na informacijsku pismenost. Naime, medicinske sestre kao i drugi zdravstveni djelatnici morali bi biti osposobljeni

za rad s različitim bazama podataka, internet servisima i aplikacijama. Međutim, njihovo obrazovanje iz područja informacijske pismenosti iznimno je loše što im otežava rad i snalaženje u obradi i pretrazi podataka.

U tom kontekstu Međunarodna asocijacija za medicinsku informatiku (International Medical Informatics Association) izradila je preporuke o edukaciji zdravstvene i medicinske informatike. Naime, i ova je organizacija identificirala navedeni problem te je poradi toga napravila detaljan plan edukacije medicinskog i zdravstvenog osoblja koji bi se trebao provoditi, kako za vrijeme školovanja, tako i tijekom rada (35).

5. PISANJE I OBJAVLJIVANJE ZNANSTVENIH ČLANAKA MEDICINSKIH SESTARA

Medicina je područje koje traži neprestana istraživanja i proučavanja sadašnjih mogućnosti i spoznaja te na temelju dobivenih rezultata stvaranje novih predodžbi i pristupa pojedinim područjima medicine (36). U tom kontekstu objavljivanje znanstvenih članaka iznimno je važno, kako za one koji provode određeno istraživanje, tako i za stručnjake i laike koji proučavaju objavljene radove. Kao što se može vidjeti iz prethodnog dijela rada, visoko obrazovanje medicinskih sestara u Hrvatskoj (kao i općenito visoko obrazovanje u RH) nije još uvijek na zadovoljavajućoj razini kako u kurikularnom tako i u praktičnom dijelu. Međutim, treba uočiti da se vide pomaci, a to dovodi i do rasta broja medicinskih sestara koje se odlučuju za ovakvo obrazovanje. Također, treba naglasiti da je za obrazovanje, kao i za proučavanje dostupne literature i pisanje stručnih radova neophodno da medicinska sestra ima multimedijsko znanje te da obrazovanju pristupa kao procesu koji traje cijeli život.

Ovakav pristup uvelike je olakšao razvoj informacijskih tehnologija koji je omogućio različite metode i programe e-učenja. Danas medicinske sestre mogu formalno ili neformalno učiti unutar sustava e-učenja. Također, u bazama podataka i online časopisima mogu proučavati dostupnu literaturu. Interakcija u razmjeni informacija bitan je čimbenik kvalitete i napredovanja u obavljanju samog posla medicinske sestre te je navedeno prepoznato i u smislu pisanja članaka, bilo preglednih ili istraživačkih pomoću kojih medicinske sestre i drugi zdravstveni djelatnici razmjenjuju iskustva i spoznaje te na taj način doprinose medicinskoj praksi.

5.1. Pisanje znanstvenih članaka

Prošlo stoljeće obilježilo je pisanje znanstvenih članaka koje je često podrazumijevalo suradnju stručnjaka te njihovo zajedničko istraživanje. TI su se članci većinom objavljivali u tiskanim medijima specijaliziranima za pojedino znanstveno područje. Ovi su članci obično uključivali višegodišnja istraživanja i studije te su donosili rezultate koji su bili iznimno važni za znanstvenu i stručnu

javnog vezanu uz predmet istraživanja. S razvojem interneta i informacijskih tehnologija pristup znanstvenoj i stručnoj literaturi, kao i praćenje već provedenih istraživanja te edukacija postali su jednostavniji, brži i dostupniji. Poradi navedenog, sve su se više stručni članci iz tiskanih medija premještali u online medije te su danas dio baza podataka i online časopisa. Internet je doveo do revolucije u dostupnosti stručne literature, ali i u stvaranju vlastitih stručnih radova (37).

Danas je razvoj jedinstvenog stručnog jezika i objavljivanje stručnih i znanstvenih publikacija osnova svake profesije, uključujući medicinsku struku. Zadaća jedinstvenog jezika specifičnog za medicinsku profesiju je opisivanje medicinske profesije, poboljšali komunikaciju između medicinskih sestara i ostalih članova tima, pomoć u poboljšanju zdravstva i upravljanja zdravstvom, omogućavanje usporedbe rezultata zdravstvenih istraživanja, poboljšanje ishoda zdravstvene skrbi, olakšavanje sastavljanjazdravstvene dokumentacijei poticanje istraživanja vezanih uz zdravstvenu skrb. S povijesnog stajališta, razvoj medicinske prakse u Hrvatskoj nije bio popraćen profesionalnim člancima do kraja 20. stoljeća, osobito ne stručnim člancimanapisanima od strane medicinskih sestara (38).

Hrvatski liječnički časopis (The Croatian Medical Journal – CMJ) prvi je hrvatski medicinski časopis koji se pridružio indeksnim bazama podataka Instituta za znanstvene informacije. Ovo je bio veliki korak za ovaj časopis, ali i za hrvatsku znanost. Naime, znanstveni časopisi su glavni medij za razmjenu i širenje znanstvenih informacija. Elektronički mediji olakšavaju objavljivanje, ali i vidljivost znanstvenih članaka. Međutim, navedena vidljivost je poprilično ograničena ako časopisi nisu uključeni u nacionalne i međunarodne baze podataka (39).

Treba naglasiti da je upotreba časopisa u medicinskom obrazovanju jedna od strategija koja pomaže u razvijanju kritičkog mišljenja. Stručni časopisi mogu medicinskim djelatnicima pomoći u razvijanju njihovih kritičkih promišljanja kao i u poboljšanju zdravstvene skrbi. Stoga je važna dostupnost bazama podataka u što većem broju kako bi se medicinski djelatnici upoznali s različitim perspektivama i rezultatima istraživanja istog predmeta interesa. No, ono što treba naglasiti je da se medicinski djelatnici sa stručnom literaturom kao i načinom obrade stručne literature trebaju susresti već tijekom studiranja, a u sklopu cjeloživotnog obrazovanja stručna

literatura bi im trebala biti kao područje koje poznaju i koje im je korisno te kojem i sami mogu doprinijeti (40).

Reflektivno pisanje časopisa može biti korisno heurističko sredstvo za poticanje vještina kritičkog razmišljanja i razvijanje reflektivne kliničke prakse u zdravstvenoj skrbi. Kada se kombinira s obrazovanjem na daljinu, on-line časopis pomaže iskoristiti prednosti reflektivnog učenja naprednom tehnologijom, kao i pružiti besprijekornu evidenciju ishoda učenja kroz nastavni plan i program (41).

5.2. Objavljivanje znanstvenih članaka medicinskih sestara

Medicinske skrb sustavno znanje i vještine koje može prenositi podučavanje, dobro organiziranim sustavom obrazovanja, ali i stručnim jezikom. U tom kontekstu bitan segment čini i znanstvena literatura napisana od medicinskih sestara. Medicinske sestre počele su objavljivati svoje prve stručne publikacije u Hrvatskoj u specijaliziranom medicinskom časopisu pod nazivom Sestrinska riječ. Časopis je objavljen kao dvostruko izdanje, a prvi se broj pojavio 1. veljače 1933. godine (38).

Slika 5: Časopis sestrinska riječ

Izvršna urednica ovog časopisa je bila medicinska sestra Lujza Janović Wagner. Časopis je tiskala Škola za javno zdravstvo u Zagrebu, a izdavač je bio Udruga diplomiranih asistentnih medicinskih sestara Jugoslavije - Odsjek Zagreb.Časopis je sadržavao različite tekstove, a one koji se odnose na etiku medicinske skrbi, sa svojim jasnim i sažetim formulacijama, danas se može jednako citirati kao prije više od sedamdeset godina. Članci su napisani na hrvatskom, sa sažetkom na hrvatskom i engleskom jeziku (38).

Osim stručnih članaka i pregleda problema u medicinskoj skrbi, časopis je sadržavao i niz prevedenih specijaliziranih radova koje su napisale medicinske sestre u inozemstvu, što je ojačalo međunarodne odnose s kolegama iz drugih zemalja. Časopis Sestrinska riječ, također, je imao utjecaja na formiranje pozitivnog javnog mnijenja o sestrinskoj skrbi kao zvanju. Izdavanje časopisa prekinuo je Drugi svjetski rat 1941. godine.

Godine 1954. objavljeno je prvo izdanje Vjesnika društva diplomiranih sestara. Izdavač je bio Društvo diplomiranih medicinskih sestara Narodne Republike Hrvatske u Zagrebu, a glavni urednik bila je sestra Ana Fajdić. Časopis je objavljen kao dvostruko izdanje. Velika potreba za specijaliziranim časopisom sestrinstva već je bila izražena u uvodnim riječima prvog izdanja:

„Posljednjih deset godina medicinske sestre nisu imale priliku biti povezane putem vlastitog časopisa ili glasnika. Nedostatak takve komunikacije osjećaju osobito one medicinske sestre koje imaju naviku da imaju svoj vlastiti časopis, čitaju, mogu surađivati, mijenjati svoje misli i iskustva, davati korisne savjete mlađim medicinskim sestrama na početku svoje karijere itd. Nedostatak takvog časopisa također se osjeća u tome što se mnoge medicinske sestre i dalje nedovoljno informiraju o napretku medicine i najnovijim medicinskim dostignućima širom svijeta, pa čak iu vlastitoj zemlji.“ (38).

Interes koji su pokazali medicinske sestre nije bio osobito velik, tako da su svi primljeni članci objavljeni. Godine 1955. naziv časopisa promijenjen je u Vjesnik medicinskih sestara i objavljivan je pod tim nazivom do 1961. godine. Izdavač je bila Udruga medicinskih sestara Jugoslavije, a Zagreb je ostao mjesto izdavanja. Glavni urednik bila je Neta Dumenčić (38).

Prvo izdanje časopisa Vjesnik Društva medicinskih sestara i tehničara Hrvatske objavljeno je 1969., a izvršna urednica bila je Ankica Pišpek. Objavljen je svaka tri mjeseca pod nazivom Vjesnik medicinskih sestara i medicinskih tehničara Hrvatske, a izdavač je bio Udruga medicinskih sestara u Hrvatskoj.

Kada su 1992. godine hrvatske medicinske sestre odvojene od Udruge medicinskih sestara u Jugoslaviji, osnovana je Hrvatska udruga medicinskih sestara (CNA). Većina stručnih publikacija koje su napisale medicinske sestre objavljene su u raznim priručnicima. Već 1995. godine Hrvatska udruga medicinskih sestara počela je objavljivati svoj časopis pod nazivom Sestrinski glasnik. U početku je sadržavao reportaže i intervjue s ljudima koji su značajno pridonijeli razvoju hrvatske sestrinske skrbi i hrvatskog sestrinskog društva dok se u posljednjih pet godina časopis najviše usredotočio na objavljivanje međunarodnih stručnih publikacija na području sestrinske skrbi (38).

Nakon osnivanja Hrvatskog medicinskog vijeća započelo je objavljivanje časopisa Plavi fokus. Ovaj časopis objavljuje vijesti vezane uz aktivnosti Vijeća, izvještava o događajima vezanim uz sestrinsku skrb u Hrvatskoj i svijetu, objavljuje intervjue i stručne publikacije na području zdravstva (38).

5.3. Objavljivanje znanstvenih članaka u časopisu Sestrinski glasnik

Specijalizirani časopis za znanstvenu granu sestrinstva, a što se posebno odnosi za zemlje s tzv. „znanstvene periferije“ kakva je Hrvatska, ne može se osobni na ideju da će publicirati originalni znanstveni članak većeg stupnja kvalitete/značajnosti u odnosu na renomirane međunarodne znanstvene časopise. Časopisi s tzv. „znanstvene periferije“ trebaju usvojiti osobnu politiku odabira članaka za publiciranje, recenzentskog procesa te istaknuti prednosti u specifičnim područjima i idejama te znanosti, a što se odnosi na prostorne i zemljopisne karakteristike i na socijalne i političke posebnosti zemljopisne regije koju predstavljaju. Sve to upućuje na činjenicu da lokalni problemi u sestrinskoj zajednici, koji se znanstveno obrazlažu u navedenim časopisima, mogu biti izvori iznimno važnog znanja za čovječanstvo.

Prema rezultatima istraživanja članova uredništva časopisa Sestrinski glasnik/Nursing Journal (SG/NJ) i časopisa Croatian Medical Journal (CMJ) može se vidjeti da u maloj biomedicinskoj znanstvenoj zajednici kao što je Hrvatska, a prema standardima Međunarodnog odbora urednika Medicinskih časopisa (engl. International Committee for Medical Journal Editors – ICMJ), 60% autora ne zadovoljava priznate i vrijedeće znanstvene standarde, a koji se odnose na autorstvo članaka [42].

Iako smjernice/preporuke ICMJE-e sugeriraju da časopisi trebaju objavljivati točan doprinos autora u pisanju članaka u časopisu, to je za članove uredništva problematično jer je utvrđeno da velik broj autora ne ispunjava ICMJE-kriterije o autorskim pravima. SG/NJ nije član ICMJE, a što je frustrirajuće jer se još uvijek ne može odgovarajuće djelovati te obavijestiti članove svjetske akademske zajednice kada se nedvojbeno utvrde zlouporabe autorstva.

Aktivno članstvo u COPE-u trebalo bi poboljšati standarde znanstvenog publiciranja. Radi dopunjavanja i poboljšavanja postojećih standarda publiciranja koji pokazuju da postojeći standardi o utvrđivanju stupnja doprinosa autorskim pravima nisu dovoljni za donošenje odluke o autorstvu, članovi uredništva SG/Nj odlučili su istražiti što autori misle zašto bi njihov članak trebao biti publiciran [42].

Članovi uredništva časopisa Sestrinski glasnik od 2011. godine formirali su uređivački postupak prema kojem zaprimljeni članci prolaze postupak „in-house“ recenzije. U navedenom postupku zaprimljene članke detaljno pregledavaju pomoćnici i glavno uredništvo prije slanja nezavisnim recenzentima. Navedena metoda rada stalno se poboljšava i usavršava [43].

Većina autora članaka koji stižu u uredništvo neiskusni su znanstvenici te nemaju dovoljno znanja o važnosti objavljivanja članaka, o tehnologiji znanstvenog publiciranja te o međunarodnim smjernicama za planiranje istraživanja. Članovima uredništva dužnost je stalno poučavati autore osnovnim postavkama znanstvenog pisanja, planiranju istraživanja, smjernicama znanstvenih analiza opisanih/dobivenih rezultata i njihovu tumačenju.

Članovi uredništva, prema međunarodnim verificiranim kriterijima, preuzeli su ulogu edukatora budućih autora, uz poseban naglasak na edukaciji studenata

diplomskih i postdiplomskih studija sestrinstva u Hrvatskoj. Edukacija obuhvaća problematiku pisanja znanstvenih radova te im pomažu tijekom pisanja i objavljivanja članaka u časopisu Sestrinski glasnik. U slučaju zainteresiranosti autora za objavljivanje članaka u međunarodnim časopisima, članovi uredništva aktivno surađuju s autorima.

Osmišljen uređivački postupak pridonio je znatnom porastu broja i znanstvene kvalitete zaprimljenih članaka te kod uvrštavanja časopisa u bibliografsku akademsku bazu Republike Hrvatske, HRČAK, dobivanje Digital Object Identifiera (DOI) te uvrštavanju časopisa u bibliometrijsku bazu podataka CROSSREF. Uvrštavanjem časopisa u CrossRef iznalazi se potreba objavljivanja članaka na jeziku svjetske akademske zajednice, tj. engleskom jeziku [43].

6. CILJ ISTRAŽIVANJA

Recentne statistike o preuzimanju sadržaja i broju pogleda na elektronskom sučelju časopisa SG/NJ iznalaze ukupan broj godišnjih posjeta SG/NJ koji su publicirani u vremenskom razdoblju od 2008. do 2010. godine I to isključivo na službenoj stranici Hrvatske Udruge Medicinskih Sestara [www.hums.hr], a broj iznosi između 4700 i 5000 za navedeno vremensko razdoblje.

U vremenskom razdoblju od 2011 do 2016. godine, kada su uvedeni studijski programi u svrhu stjecanja titula prvostupnika i diplomirana medicinska sestra ili magistra sestrinstva uvedeni su studijski programi sveučilišta u Republici Hrvatskoj. Iznalazi se značajno povećanje u obimu i stupnju kvalitete publiciranja znanstvenih članaka iz područja biomedicine, znanstvene grane sestrinstvo.

Posljedično, zaključuje se da je znanstvena međunarodna vidljivost akademske sestrinske zajednice u Republici Hrvatskoj u porastu, ali istu je potrebito znanstveno verificirati metodom istraživanja kvalitete i kvantitete publiciranih znanstvenih članaka.

Iz navedenog razloga cilj ovog istraživanja je utvrditi učestalost objavljivanja članaka u časopisu Sestrinski glasnik od strane medicinskih sestara i tehničara.

7. METODE I MATERIJALI

U svrhu istraživanja spomenutih čimbenika, učinjeno je pretraživanje prema imenima autora koji su publicirali članke u znanstveno najcjenjenijem profesionalnom sestrinskom časopisu u Republici Hrvatskoj (Sestrinski glasnik/Nursing Journal), koji su publicirani u starom obliku izdanja od 2008. do 2010. godine te u novom, poboljšanom obliku izdavanja u vremenskom periodu od 2011. do 2016. su uspoređeni rezultati, tj. indeks gustoće publiciranja članaka u kojima je bar jedan autor medicinska sestra/tehničar.

Podaci o web prometu kao pokazatelju razine interesa za buduća izdanja i međunarodnu vidljivost Hrvatske sestrinske zajednice također su zabilježeni. Podaci su zabilježeni uporabom metode, i to:

(i) Autori (broj, razina obrazovanja, akademska titula)

(ii) Tip članka (originalno istraživanje, tehnički patent za sigurnost na radnom mjestu, kritika, kritika komunikacija, izlaganje slučaja, pismo uredniku)

Analizirani materijal sadržava količinu od 6 volumena, 20 izdanja.

8. REZULTATI

Naziv: »Sestrinstvo: Lepeza različitosti« Etički aspekti potpomognute oplodnje, Povijesni iskorak hrvatskog sestrinstva

Godina: 2010., broj: 1/2, ISSN: 1331-7563

Broj stranica: 60

Tablica 4: Objavljeni članci u SG/NJ 2010. br. 1/2

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Etički aspekti potpomognute oplodnje	Grdić Ljiljana	Bacc. med. techn	Izvorni znanstveni članak
Terapijska učinkovitost i prevencija nuspojava retinoida	Čubrilović Željkica	Bacc. med. techn	Stručni članak
Zbrinjavanje bolesnika s endoftalmitisom	Fiškuš Ljubica Sokol Helena Brezovec Vesna Hohnjec Ksenija	Bacc. med. techn Bacc. med. techn Medicinska sestra Medicinska sestra	Stručni članak
Edukacija bolesnika s povećanim kardiovaskularnim rizikom	Šošo Ana Fabijanić Damir	Bacc. med. techn Doc. dr. sc.	Prikaz bolesnika
Proces sestrinske skrbi u bolesnika oboljelih od ciroze jetre	Kokanović Barica	Bacc. med. techn	Prikaz bolesnika
Samopercepcija: umor 1. dio	Redžić Maida	Bacc. med. techn	Sestrinske dijagnoze
Povijesni iskorak hrvatskog sestrinstva	Radivoje Radić	Prof. dr. sc.	Intervju
Predstavnici Hrvatske udruge medicinskih sestara na prvom Europskom samitu o biološkoj sigurnosti u Madridu (European Biosafety Summit)	Purgarić Helena	Medicinska sestra	Aktualnosti
Mirjana Longhino	Lučić Alenka	Viša medicinska sestra	Sjećanja
Sestrinstvo: lepeza različitosti	Rimac Brankica	Mag. med. techn.	Izvještaji
Održana redovita skupština Hrvatske udruge medicinskih sestara	Delalić Anja	Bacc .med. techn.	Izvještaji

Izvještaj s 15. stručnog skupa Društva medicinskih sestara i tehničara intenzivne skrbi HUMS-a s međunarodnim sudjelovanjem	Ban Grahovac Jasminka	Mag. med. techn.	Izvještaji
Patronažne sestre aktivne na 2. dječjem sajmu u Rijeci	Ćepić Jasna	Bacc. med. techn.	Izvještaj

Kao što podaci u Tablici 4 pokazuju, u Sestrinskom glasniku iz 2010. godine medicinske sestre su sudjelovale u pisanju dva članka i to u jednom stručnom članku te jednom vezanom uz aktualnosti.

Tijekom 2011. godine objavljena su dva broja, a tablica u nastavku prikazuje podatke iz Sestrinskog glasnika Vol 16, No 1/2 koji je objavljen na 84 stranica.

Tablica 5: Sestrinski glasnik Vol 16, No 1/2, 2011.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Pisanje o važnosti: medicina utemeljena na dokazima	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	ED
Kratki pregled dva desetljeća objavljivanja radova hrvatskih istraživača u časopisima koje navodi baza podataka Web of science	Neven Žarković	Dr.sc., dr. med., znanstveni savjetnim u trajnom zvanju, predavač	ED
Dubravka Matijašić-Bodalec: glavna urednica Sestrinskog glasnika od 2005. do 2011. Godine	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	ED
Sestrinstvo kao profesija-Stručni studiji mjenjaju se u sveučilišni studij sestrinstva	Brankica Rimac	Mag. med techn.	ED
Uporaba kapaclatabina za liječenje kolorektalnog karcinoma i karcinoma dojke-preliminirani rezultati	Branka Svetec, Marica Miščanćuk	Medicinska sestra Bacc. med. techn.	OA
Etička dilema zdravstvenih djelatnika u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i percepcija sustava bioetičke potpore	Silvana Vozila, Ivana Sorta-Bilajac	Mag. med. techn Dr.med.	OA
Uloga sestre u perianesteziji-psihološki pristup pacijentu	Lucija Starčević, Silvija Tomić	Mag. med. techn. Bacc. med. techn.	OA

Uloga medicinske sestre u očuvanju profesionalne tajne	Nevena Brković, Višnja Vičić Hudorović	Bacc. med. techn, Mag. med. techn	REW
25 godina onkološko-hematološkog društva Hrvatske udruge medicinskih sestara – OHDHUMS [8. Tečaj trajne edukacije – Baška/Krk 20-22. 10. 2011.]	Marica Miščanćuk	Bacc. med. techn.	BC
Duhovna psihijatrija - ,,Prvi hrvatski kongres duhovne psihijatrije''	Silvana Vozila	Mag. med. techn.	BC
Stres u medicinskoj profesiji	Frano Marinić, Damir Pleše, Dubravka Vuković	Bacc. med. techn. Bacc. med. techn. Dr. med.	BC
Znanost, etika i vjera u praksi medicinske sestre	Snježana Kapitan	Medicinska sestra	BC
Zdravstvena njega oboljelog od postraumatskog stesnog poremećaja	Dijana Blažević, Lidija Kukoč-Petraello	Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	CR
Proces zdravstvene njege bolesnika oboljelog od angine pektoris	Mihaela Vlaović, Božena Coha	Bacc. med. techn. Mr. sc., dr. med.	CR
Pneumotoraks- definicija; simptomi; liječenje	Borki Vučetić, Nada Herco, Mirta Vučetić Zekan	Dr.sc., dr. med. Bacc. med. techn. Dr. med.	WPS
Izvješće s VI simpozija-društvo patronažnih sestara-Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS]	Jasna Čepić, Darinka Jurović	Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	LTTE
Proslava 50. Obljetnice mature učenica medicinske škole Split- sestrinstvo za cijeli život	Rajka Režić	Medicinska sestra	LTTE
Izvješće- Onkološko-hematološko društvo-Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS]	Braka Svetec, Marica Miščanćuk	Medicinska sestra Bacc. med. techn.	LTTE
13. stručni skup društva kirurških sestara Hrvatske-Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS]	Ružica Milković	Bacc. med. techn.	LTTE
Izvješće- društvo patronažnih sestara Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS]	Helena Purgarić	Bacc. med. techn	LTTE

Tablica 7: Sestrinski glasnik Vol 16, No 3, 2011.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Sestrinstvo temeljeno na dokazima i e-člancima	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	ED
Prognoza osobina ličnosti na temelju demografskih karakteristika kod studenata sestrinstva	Lada Ivančević, Branka Pače Čumo, Joško Sindik, Neda Pijević, Smiljana Kresić, Dubravka Odak	Medicinska sestra Medicinska sestra Doc. dr. sc. Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra	OA
Stajalište zdravstvenih profesionalaca o ulozi medicinskih sestara i promjenama u sestrinstvu	Aleksandra Vidošić, Nataša Marić, Maja Mlinar	Bacc. med. techn Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	OA
Zdravstvena njega nedonošća s nekrotizirajućim enterokolitisom [NEC]	Ines Pečar, Sandra Mijić-Hranić, Anamarija Brož	Bacc. med. techn. Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	PS
Prehrambeni status alkoholičara	Sanja Zbudulja	Bacc. med. techn.	REW
Teorija Williama Glossera u obrazivanju medicinskih sestara	Damjan Abou Aldan	Mag. med. techn.	REW
Trahelektomija u devetnaestome tjednu trudnoće	Slavica Trifunčević	Bacc. med. techn.	CR
Izvješće- Glavni odbor Hrvatske udruge medicinskih sestara [HUMS] u 2011. Godini	Renata Golubić	Medicinska sestra	BC
35. stručni skup Pulmološkog društva Hrvatske udruge medicinskih sestara [Važnost kvalitete komunikacije medicinskih sestara s pulmološkim bolesnikom; Opatija 18-19 ožujka 2011. godine]	Renata Golubić, Marijeta Fištrek	Medicinska sestra Dipl. med. techn.	BC

Izvješće- Društvo medicinskih sestara u reumatologiji i rehabilitaciji [20-23. Listopada 2011., Cavtat- 22. Edukacijski tečaj "Križobolja"]	Suzana Ribarić	Prof. savjetnik	BC
Izvješće- Sindrom izgaranja na poslu [Vlasta Krešić; završni rad- Zdravstveno veleučilište, diplomski stručni studij- Menadžment u sestrinstvu]	Narcis Hudorović, Vlasta Krešić	Doc. dr. sc., prim. dr.med., znanstveni suradnik Dipl. med. techn.	BC
Izvješće- 28. Hrvatske proljetne pedijatrijske škole [SPLIT, 11-15. Travnja 2011. Godine]	Dragica Beštak, Elizabeta Kralj Kovačić, Kristina Kužnik	Mag. med. techn. Bacc. med. techn Mag. med. techn.	LTTE
35. stručni skup Pulmološkog društva Hrvatske udruge medicinskih sestara [Važnost kvalitete komunikacije medicinskih sestara s pulmološkim bolesnikom; Opatija, 18-19. Užujka 2011. godine]	Renata Golubić, Marijeta Fištrek	Bacc. med. techn. Dipl. med. techn.	IN
Izvješće- Sindrom izgaranja na poslu [Vlasta Krešić; Završni rad- Zadravstveno veleučilište, diplomski stručni studij- Menadžemnt u sestrinstvu, Zagreb, 21. Procinca 2012.]	Narcis Hudorović	Doc. dr. sc., prim. dr.med., znanstveni suradnik	IN

Tijekom 2012. godine objavljena su tri broja, a tablica u nastavku prikazuje podatke iz Sestrinskog glasnika Vol 17, No 3 koji je objavljen na 80 stranica.

Tablica 7: Sestrinski glasnik Vol 17, No 3, 2012.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Arterijska hipertenzija u zagrebačkim srednjim školama	Vlasta Krešić	Dipl. med. techn.	OA
Edukacija oboljelih od glaukoma	Snježana Fusić	Mag. med. techn.	OA
Uzroci i mogućnost rješavanja sukoba između medicinske sestre i bolesnika na bolničkom odjelu	Sanela Keserović, Josipa Rožman	Bacc. med. techn. Mag. med. techn.	OA

Patofi ziologija prekanceroza usne šupljine	Andreja Starčević, Valentina Košćak, Melita Mesar	Dipl. med. techn. Dipl. med. techn. Dipl. medicinska sestra	RA
Stres i suočavanje sa stresom – primjer zdravstvenog osoblja	Marijana Burum, Romano Šnajder, Neven Žarković	Medicinska sestra Dr. med. dent. Prof. dr. sc., izv. prof., znanstveni savjetnik	RA
Psihološki aspekti lumbalnog bolnog sindroma	Irena Matulović, Tanja Rončević, Joško Sindik	Medicinska sestra Medicinska sestra Doc. dr. sc.	RA
Poremećaji sna hemodijaliziranih pacijenata	Ljerka Armano, Biljana Kurtović	Mag. med. techn. Mag. med. techn.	RA
Izvantjelesna membranska oksigenacija u kardiokirurškoj jedinici intenzivnog liječenja	Matija Lukač	Mag. med. techn.	PS
Suho razvlačenje gips-longete i ušteda materijala	Mihaela Stanec	Bacc. med. techn.	PS
Deveti tečaj trajne edukacije Onkološko-hematološkog društva, Hrvatska udruga medicinskih sestara [Baška, otok Krk, 18.-20. listopada 2012.]	Mario Aničić	Medicinski tehničar	BC
Novoizabrana predsjednica Onkološko-hematološkog društva, Hrvatska udruga medicinskih sestara [Branka Svetec]	Marica Miščanćuk	Bacc. med. techn., stručni učitelj	BC
Novoizabrana predsjednica Hrvatske udruge medicinskih sestara [Mirjana Dumančić]	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	BC
Društvo za kvalitetu Hrvatske udruge medicinskih sestara - HUMS [novo društvo HUMS-a]	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	LTTE
Četvrti tečaj usavršavanja medicinskih sestara u pedijatriji; „Sekundarna prevencija u pedijatriji“ [2.-4. ožujka 2012. godine, Slavonski Brod]	Spomenka Vodopija Laketa	Bacc. med. techn.	LTTE
zvješće - 29. hrvatska proljetna pedijatrijska škola [Split, 16.-20. travnja 2012. godine]	Željka Dujmić, Marija Bošnjak, Dragica Beštak, Kristina Kužnik	Mag. med. techn. Medicinska sestra Mag. med. techn. Mag. med. techn.	LTTE

Godišnja skupština Onkološko-hematološkog društva Hrvatske udruge medicinskih sestara – HUMS-a [Baška, hotel Corinthia, 20. 10. 2012]	Dragica Beštak, Kristina Kužnik	Mag. med. techn. Mag. med. techn.	IUN

Tablica 6: Sestrinski glasnik br. 2 – 2012., Vol. 17, str. 69-137

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Sestrinski glasnik – Nov pristup znanjima sestrinske specijalnosti	Višnja Vičić Hudorović, Mihaela Zidarić	Mag. med. techn. Bacc. med. techn.	E
Patronažna sestrinska skrb starijih ljudi u zajednici	Tea Prgić	Mag. med. techn.	OA
Konzumiraju li alkohol više mladi na početku ili na kraju srednjoškolskog obrazovanja?	Damir Važanić	Mag. med. techn.	OA
Stupanj zainteresiranosti učenika srednjih škola za nastavak školovanja na Studijima sestrinstva	Višnja Vičić Hudorović, Branka Rimac	Mag. med. techn. Mag. med. techn.	OA
Intoksikacije u dječjoj dobi	Monika Parat	Medicinska sestra	RA
Proces zdravstvene njege djeteta oboljelog od ulceroznog kolitisa	Getoš Rozika, Jukić Tanja, Kristek Marija, Meseljević Marija	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra	PS
Trijaža u Zavodu za hitnu medicinu Kliničkog bolničkog centra Zagreb	Damir Strapajević	Bacc. med. techn.	PS
9. Stručni skup Hrvatske udruge medicinskih sestara, Društva medicinskih sestara i tehničara dječje kirurgije [17-19 svibanj 2012 godine - Petrčani]	Snježana Slabinjac-Kordiš, Marina Stanić	Medicinska sestra Medicinska sestra	BC
Izvješće – oftalmološka zdravstvena njega nekad i danas – 30. godina djelovanja Udruge medicinskih sestara i tehničara u oftalmologiji (30. i 31. ožujka 2012., Ljubljana, Slovenija)	Tanja Lupieri	Mag. med. techn.	LTTE
Izvješće - 3. simpozij Društva oftalmoloških medicinskih sestara / tehničara	Tanja Lupieri	Mag. med. techn.	LTTE

Posjet Domu za psihički bolesne odrasle osobe ''Lobor-grad''- Hrvatska udruga medicinskih sestara i Povjerenstvo za medicinske sestre članice redovničkih ustanova	Tanja Lupieri	Mag. med. techn.	LTTE
Medicinske sestre i humanitarna akcija „Lobor grad“	Nevenka Brkić, Tanja Lupieri	Bacc. med. techn. Mag. med. techn.	EC
Izvješće o radu Podružnice Bjelovar Hrvatske udruge medicinskih sestara u prvih šest mjeseci 2012. Godine	Saša Halusek	Mag. med. techn.	LTTE
Redovita godišnja skupština Hrvatske Udruge Medicinskih Sestara[Zagreb, 17. Svibanj 2012]	Asja Delalić	Medicinska sestra	BC

Tablica 7: Sestrinski glasnik Vol. 17 No. 1. APRIL 2012., str. 3-61

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Znanost o sestrinstvu - osnovni čimbenik razumijevanja ekonomske isplativosti medicine danas	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
20. svjetski dan bolesnika	Stjepan Baloban	Prof. dr. sc.	IE
Prevencija i rano otkrivanje karcinoma dojke u Primorsko-goranskoj županiji	Mihaela Zidarić	Mag. med. techn.	OA
Važnost medicinske sestre edukatora u promicanju dojenja	Ines Pačar	Medicinska sestra	OA
Prevencija križobolje kod srednjoškolske populacije	Suzana Ribarić	Medicinska sestra	OA
Studij sestrinstva - primjer suradnje Opće bolnice i Sveučilišta u Dubrovniku u razvoju biomedicinske znanosti i sestrinstva	Daria Vučijević, Sanja Zoranić, Neven Žarković	Dipl. oec. Dipl. med. techn. Dr. sc., dr. med., znanstveni savjetnik u trajnom zvanju, predavač	RA
Od ideje do novog studija sestrinstva – povećanje kvalitete u sestrinstvu	Narcis Hudorović	Doc. dr. sc., prim. dr. med., znanstveni suradnik	EC
Fenomenološki pristup u analizi znanja potrebnih za sestrinsku praksu	Hrvoje Premuž	Medicinski tehničar	RA
Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS] i American Organization of Nurse Executives [AONE] [Zagreb, 10. i 11. listopada 2011.]	Brankica Rimac, Josipa Bišćan, Višnja Vičić-Hudorović	Mag. med. techn. Medicinska sestra Mag. med. techn.	BC

Metodologija i strategija poučavanja znanosti o sestrinstvu	Narcis Hudorović	Doc. dr. sc., prim. dr. med., znanstveni suradnik	EC
95. sjednica – Europska federacija medicinskih sestara [Varšava 6–7. 10. 2011]	Brankica Rimac	Mag. med. techn.	LTTE
Sestrinska paradigma – Sigurnost bolesnika integrirana u nastavni program sestrinstva	Narcis Hudorović	Doc. dr. sc., prim. dr. med., znanstveni suradnik	EC
Stručni edukacijski seminar „Medicinska sestra i dijete danas - komunikacija u pedijatriji“ [18. studenoga 2011.; Edukacijski centar Rebro, Zagreb]	Dragica Beštak, Kristina Kužnik, Elizabeta Kralj Kovačić	Mag. med. techn. Mag. med. techn. Bacc. med. techn.	LTTE
Hrvatsko psihijatrijsko društvo medicinskih sestara i tehničara - 17. dani psihijatrijskog društva s međunarodnim sudjelovanjem	Marija Božičević	Dipl. med. techn.	LTTE

Podaci govore da se u 2012. povećao broj članaka u kojima su pisale medicinske sestre i tehničari u odnosu na broj članaka u kojima su pisale medicinske sestre i tehničari u 2010. Sveukupno, u 2012. godini medicinske sestre i tehničari sudjelovali su u pisanju deset članaka.

Tablica 8: Sestrinski glasnik Vol. 18, br. 3 – 2013. str. – 167-257.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Cjeloživotno učenje i akademsko napredovanje u sestrinstvu	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
Utjecaj psihoaktivnih tvari na zdravlje mladih osoba	Antonela Čanić, Marina Friščić	Medicinska sestra Dipl. med. techn.	OA
Emocionalna inteligencija medicinskih sestara	Ružica Lesjak, Joško Sindik	Bacc. med. techn. Doc. dr. sc.	OA
Razlike u stavovima slijepih osoba i zdravstvenih djelatnika o statusu slijepih osoba u društvu	Sanela Keserović, Josipa Rožman	Medicinska sestra Mag. med. techn.	OA

Strategije samozaštite i stres na poslu kod zdravstvenih djelatnika	Valentina Košćak, Andreja Starčević, Tihana Harapin, Melita Mesar	Dipl. med. techn. Dipl. med. techn. Dipl. med. techn. Dipl. med. techn.	OA
Prevencija kardiovaskularnih bolesti u primarnoj zdravstvenoj zaštiti	Birgitta Maćešić, Branka Špehar	Bacc. med. techn. Dr. sc., mag psih., izv. prof.	OA
Epidemiološke karakteristike atopijskog dermatitisa u male djece	Štefanija Munivrana, Korana Čurić	Dr. med. Medicinska sestra	OA
Proces zdravstvene njege bolesnice s histeroskopijom	Anita Gabud	Bacc. med. techn.	RA
Proces zdravstvene njege bolesnika s traheostomom	Branislava Laurović	Bacc. med. techn.	RA
Patronažna zdravstvena zaštita osoba oboljelih od šećerne bolesti	Branka Špehar, Birgitta Maćešić	Dr. sc., mag psih., izv. prof. Bacc. med. techn.	RA
Zdravstvena njega trudnica s EPH gestozama	Ivana Lalić	Medicinska sestra	PS
Proces zdravstvene njege bolesnika s prijelomom rebara	Snježana Šobak	Mag. med. techn.	PS
Transplantacija bubrega kao najbolja metoda nadomještanja bubrežne funkcije – prikaz slučaja	Bosiljka Devč	Medicinska sestra	CR
11. međunarodna konferencija sestrinstva obiteljske njega "Slavljenje prošlosti, obilježavanje budućnosti"	Silvana Vozila	Medicinska sestra	BC
Međunarodni dan sestrinstva, Bundek [Zagreb, 11. svibnja 2013.]	Božica Jurinec	Medicinska sestra	LTTE

Tablica 9: Sestrinski glasnik, Vol 18, No 12, 2013., str. 85-158.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Sestrinski glasnik/Nursing Journal uvršten je u portal hrvatskih znanstvenih časopisa – HRČAK	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
Skrb za pacijente s dekubitusom kao primjer suradnje liječnika i medicinske sestre	Ljerka Pavković, Taša Lacković	Dipl. med. techn. Dr. med.	OA
Stupanj poznavanje problematike i pristup osobama s intelektualnim teškoćama	Ksenija Cazin, Ljubica Kušić	Medicinska sestra Dipl. med. techn.	OA

Karakteristike bolesnika s akutnim koronarnim sindromom koji su transportirani u tercijarnu bolničku zdravstvenu ustanovu; uloga medicinske sestre u zdravstvenom timu	Miljenka Igrec	Bacc. med. techn.	OA
Pojava bakteriurije povezane s primjenom trajnog urinarnog katetera kod akutnog moždanog udara	Marina Kos, Gordana Radanović, Ljubica Pilipović, Hrvoje Budinčević	Bacc. med. techn. Medicinska sestra Bacc. med. Dr. sc., Dr. med.	OA
Razumljivost govora u komuniciranju zdravstvenih djelatnika	Ivana Radibratović, Kate Milutinović, Joško Sindik	Bacc. med. techn. Medicinska sestra Doc. dr. sc.	OA
Pitanje autoriteta u sestrinstvu	Ivana Ružić, Olivera Petrak	Dipl. med. techn. Prof.	OA
Sprječavanje bolničkih infekcija u jedinici intenzivnog liječenja novorođenčadi	Danijela Vukmanić, Vesna Milas	Medicinska sestra Izv. prof. dr. sc.	OA
Razlike u stavovima slijepih osoba i zdravstvenih djelatnikao statusu slijepih osoba u društvu – pregledni članak	Sanela Keserović, Josipa Rožman	Bacc. med. techn. Mag. med. techn.	RA
Od željeznih pluća do ECMO-a: povijesni pregled respiratorne potpore u Klinici za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“	Mirjana Vranjican, Anđa Novokmet, Renata Josipović Ines Filko Mraović	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra	HP
Mini simpozij Stručnog društva medicinskih sestra dječjih vrtića- Hrvatska Udruga Medicinskih Sestara [HUMS], [Granešina, 15.ožujak 2013]	Marijana Dolički	Medicinska sestra	BC
37. stručni skup „Komorbiditet plućnih bolesnika“, Pulmološko društvo- Hrvatska Udruga Medicinskih Sestara [HUMS], [Samobor 15.3.2013.]	Slađana Režić, Marijeta Fištrek	Mag. med. techn. Dipl. med. techn.	BC
Obilježavanje Dana bolesnika u Općoj bolnici Varaždin [11. veljača 2013.]	Snježana Šobak	Mag. med. techn.	BC
Proslava međunarodnog dana sestrinstva-podružnica Čakovec [12. Svibanj 2013] - Hrvatska Udruga Medicinskih Sestara [HUMS]	Bacinger Ivan	Mag. med. techn.	BC

Proces zdravstvene njege kod bolesnika s implantiranim centralnim endovenoznim kateterom- prikaz slučaja	Goran Halovanić	Bacc. med. techn.	CR
Dječji vrtić Bjelovar obilježio je Svjetski dan zdravlja [April 2013]	Ana-Marija Pokos	Bacc. med. techn.	IN

Tablica 10: Sestrinski glasnik, Vol 18, No 1, 2013., str. 3-76

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Sestrinski glasnik – uvođenje Digital Object Identifi era (DOI) omogućava citiranost svakom objavljenom članku	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
21. svjetski dan bolesnika	Stjepan Baloban	Prof. dr. sc.	IE
Važnost medicinske sestre u edukaciji roditelja o zdravstvenoj njezi novorođenčeta	Anamarija Brož	Medicinska sestra	OA
Neke odrednice vjerovanja u pravedan svijet zdravstvenih djelatnika	Ivana Carević, Joško Sindik, Natalija Novokmet	Medicinska sestra Doc. dr. sc. Bacc. med. techn.	OA
Evaluacija rada mentora	Ksenija Cazin	Medicinska sestra	OA
Zadovoljstvo životom u studenata sestrinstva i studenata kriminalistike	Antonija Živković, Ines Ćopo, Tanja Rončević, Joško Sindik	Bacc. med. techn. Medicinska sestra Medicinska sestra Doc. dr. sc.	OA
Kvaliteta života bolesnica poslije operacije karcinoma dojke	Ksenija Cazin	Medicinska sestra	RA
Patronažna skrb trudnice s humanim imunodefi cijentnim virusom [HIV]	Mirjana Dumančić	Medicinska sestra	RA
Bonding	Anita Gabud	Bacc. med. techn.	RA
Komunikacija u sestrinstvu - međuljudski odnosi zdravstvenih djelatnika	Vlasta Krešić	Dipl. med. techn.	RA
Utjecaj obrazovanja zdravstvenih djelatnika na sigurnost pacijenata	Brankica Rimac, Višnja Vičić-Hudorović	Mag. med. techn. Mag. med. techn.	RA

Izvješće - Treći kongres Stručnoga društva za suzbijanje boli - Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS] -„Suzbijena bol - život dostojan čovjeka“ [Dubrovnik, Republika Hrvatska, od 4. do 8. listopada 2012.]	Josip Božić	Bacc. med. techn.	BC
Izvješće - 97. opća skupština - European Federation of Nurses Associations [EFN]; [Luksemburg, 4. i 5. 10. 2012. godine]	Mirjana Dumančić	Medicinska sestra	BC
Godišnji skup Europskog udruženja studenata sestrinstva [ENSA][24.-28. listopadA 2012., Novi Sad, Srbija]	Matija Lukač	Mag. med. techn.	BC
13. stručni skup Društva kirurških sestara Hrvatske - Hrvatska udrugamedicinskih sestara [HUMS] [Osijek, 19.–22. rujna 2012	Ružica Milković	Medicinska sestra	BC
Izvješće - 23. edukacijski tečaj Društva medicinskih sestara u reumatologiji i rehabilitaciji Hrvatske udruge medicinskih sestara [HUMS];[Šibenik, Republika Hrvatska, od 25. do 28. 10. 2012.]	Brankica Rimac, Nikolina Žura	Mag. med. techn. Dipl. physioth.	BC
Izvješće s VII simpozija Društva patronažnih sestara, Hrvatska UdrugaMedicinskih Sestara [HUMS] [Opatija 18. i 19. svibanj 2012. godina]	Darinka Jurović, Jasna Čepić	Medicinska sestra Medicinska sestra	BC
Prvi simpozij medicinskih sestara Stručnog društva primarne zdravstvenezaštite – Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS]	Silvana Vozila	Medicinska sestra	BC
Svečano misno slavlje povodom proslave 21. svjetskog dana bolesnika [Zagreb, 11. veljače 2013. Godine	Josipa Bišćan	Medicinska sestra	LTTE
Prva konferencija “Moja mala sovica”[Zagreb, 4. prosinca 2012. godine]	Ljubica Mendaš, Jasna Čepić	Bacc. med. techn. Medicinska sestra	LTTE
In memoriam - Anđela Kočić, rođena Jakovac, bacc. med. teh.	Jasenka Mičić	Bacc. med. techn.	LTTE
Svjetski dan bolesnika - [Zagreb, 11. veljače 2013. godine]	Rosana Svetić Čišić	Dipl. med. techn.	LTTE

Izvješće - Sastanak izvršnog odbora pedijatrijskog društva - Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS]; [Split, 17. travnja 2012. godine]	Dragica Beštak, Kristina Kužnik	Mag. med. techn. Mag. med. techn.	LTTE
Osmi Dječji sajam [Rijeka,14. i 15.travanj 2012.godine]	Darinka Jurović, Jasna Čepić	Medicinska sestra Medicinska sestra	IN

Ono što se može primijetiti da iz godine u godinu u sve većem broju članaka autori, odnosno suautori su medicinske sestre i tehničari pa su tako u Sestrinskom glasniku tijekom 2013. godine sudjelovali u pisanju 27 članaka, bilo samostalno ili u suradnji s drugim stručnjacima.

Tablica 11: Sestrinski glasnik, Vol 19, No 3, 2014. str. 165-256.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Pretraživanje bibliografskih baza podataka u sestrinstvu	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
Roditelji djece s poteškoćama u razvoju; stupanj zadovoljstva suradnjom sa zdravstvenim djelatnicima	Ksenija Cazin, Željka Cindrić, Ivana Pišćenec	Medicinska sestra Mag. med. techn. Mag. med. techn.	OA
Antropometrijske karakteristike šake odraslih osoba na uzorku populacije Dubrovačko-neretvanske županije	Robert Bender, Marko Margaritoni	Bacc. med. techn. Izv. prof. dr. sc., prim. dr. med., viši znanstveni suradnik	OA
Sindrom izgaranja medicinskih djelatnika u radu s umirućim pacijentima	Valentina Novak	Medicinska sestra	OS
Istraživanje o kvaliteti života oboljelih od miastenije gravis u Republici Hrvatskoj	Dalila Perković, Živko Stojčić, Rudolf Kiralj	Medicinska sestra Dipl. med. techn., predavač Dr. sc., viši predavač	OA
Utjecaj pripreme za porođaj na duljinu dojenja	Mirna Žulec, Zrinka Puharić, Ana Zovko	Dipl. med. techn. Dr. sc., viši predavač Primalja	OA
Stavovi zdravstvenog i nezdravstvenog osoblja o medijima i zdravlju	Mara Grčić, Sanja Zoranić, Joško Sindik	Medicinska sestra Dipl. med. techn., predavač Doc. dr. sc.	OA

Senzibilizacija na inhalacijske alergene u školske djece sa astmom	Štefanija Munivrana, Marija Klobučarić	Dr. med. Medicinska sestra	OA
Osnovni zakoni i njihove odredbe u definiranju sestrinstva	Renata Volkmer Starešina, Irena Barbarić, Željka Cindrić, Ivana Pišćenec	Mag. med. techn. Mag. med. techn. Mag. med. techn. Mag. med. techn.	RA
Uloga medicinske sestre kod torakalne drenaže	Roberto Licul	Medicinski tehničar	RA
Temeljne informacije o zdravstvenoj njezi osoba s autizmom	Marija Ljubičić, Sonja Šare, Marina Markulin	Dipl. med. techn. Dipl. med. techn. Dipl. med. techn.	RA
Seksualnost tijekom trudnoće	Anita Gabud	Bacc. med. techn.	PS
Prevencija pretilosti u dječjoj dobi	Sandra Hajdić, Tina Gugić, Kristina Bačić, Narcis Hudorović	Medicinska sestra Bacc. med. techn. Bacc. med. techn. Doc. dr. sc., dr. med., znanstveni suradnik	BC
Je li etika sestrinstva zasebna disciplina ili je dio medicinske etike ?!	Snježana Mirilović, Blaženka Pavlić	Mag. med. techn. Mag. med. techn.	HP
Povijesni pregled obrazovanja medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj	Valentina Mrnjec	Mag. med. techn.	HP
Proslava – Noć knjige u 2014. godini – Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“, Zagreb, 23. travnja 2014.	Iva Vinduška,	Mag. med. techn.	LTTE
Društvo za kvalitetu - Hrvatska udruga medicinskih sestara, Kontrola kvalitete sestrinske dokumentacije	Josipa Bišćan, Vlasta Krešić	Medicinska sestra Dipl. med. techn.	LTTE
Jedanaesti tečaj trajne edukacije Onkološkohematološkog društva, Hrvatska udruga medicinskih sestara [Baška, otok Krk, 16.-18. listopada 2014.]; Novosti u liječenju onkološko-hematoloških bolesnika	Marica Miščanćuk	Medicinska sestra	LTTE

Tablica 12: Sestrinski glasnik, Vol. 19, No 2, 2014., str. 83-166

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Problemi uredništva s autorskim pravima, plagijarizmom i sukobom interesa u publiciranju članaka o znanosti o sestrinstvu	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
Značajnost procjene boli radi poboljšanja stupnja kvalitete zdravstvene njege	Josip Božić, Mojca Dobnik, Mateja Lorber	Bacc. med. techn. Medicinska sestra Medicinska sestra	OA
Utječe li bračno stanje na doživljeni stres i mentalnu čvrstoću kod studenata sestrinstva i kriminalistike?	Nikolina Puljizević, Tihana Miloslavić, Ana Perinić Lewis, Natalija Novokmet, Dubravka Havaš Auguštin, Joško Sindik	Bacc. med. techn. Medicinska sestra Dr. sc., znanstvena suradnica Medicinska sestra Dr. sc., znanstvena suradnica Doc. dr. sc.	OA
Motivi upisa i očekivanja studenata Sveučilišnog diplomskog studija sestrinstva nakon završetka studija	Valentina Mrnjec	Mag. med. techn.	OA
Suradljivost pacijenata u provođenju uputa za njegu nosne šupljine nakon operativnih zahvata na nosu i paranazalnim sinusima	Blaženka Pavlić, Snježana Mirilović	Bacc. med. techn. Mag. med. techn.	OA
Sestrinska edukacija o pravilnoj prehrani osoba oboljelih od šećerne bolesti	Kata Ivanišević, Zoran Vuković, Dejan Mančinković	Medicinska sestra Dr. med. Medicinski tehničar	OA
Vršnjačko nasilje u osnovnim školamaBjelovarsko-bilogorske županije	Zrinka Puharić, Marija Baričević	Dr. med. Medicinska sestra	OA
Suvremeni pristup kirurškom liječenju melanoma – iskustva Opće bolnice Dubrovnik	Dubravka Odak, Marko Margaritoni	Medicinska sestra Izv. prof. dr. sc., prim.dr.med., viši znanstveni suradnik	OA
Prehrana bolesnika na liječenju dijalizom	Goran Halovanić	Bacc. med. techn.	RA
Polisomnografski laboratorij – izazov u sestrinskoj praksi	Katarina Pisk, Biserka Šteko	Medicinska sestra Bacc. med. techn.	RA
Seksualnost tijekom trudnoće	Anita Gabud	Bacc. med. techn.	PS

Zdravstvena njega kod bolesnika s epilepsijom	Sanela Keserović, Ivona Čović, Branka Špehar	Bacc. med. techn. Medicinska sestra Dr. sc., mag psih., izv. prof.	PS
Hipertenzivna kriza	Sandra Hajdić	Medicinska sestra	PS
Prevencija dekubitusa u operacijskoj dvorani kao pokazatelj sigurnosti pacijenata i kvalitete intraoperativne njege	Blaženka Kozina, Snježana Bastaja, Zoran Krupljan	Medicinska sestra Bacc. med. techn. Medicinski tehničar	PS
Kardiovaskularni rizik u ordinaciji primarne zdravstvene zaštite	Marijana Lučić	Medicinska sestra	BC
Stupanj informiranosti medicinskih sestara i tehničara o metodama vođenja sestrinske dokumentacije	Ada Brailo, Suzana Ančić, Nina Mesulić, Pavle Bilić, Narcis Hudorović	Bacc. med. techn. Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Doc. dr. sc., dr. med., znanstveni suradnik	BC
Proslava međunarodnog Dana sestrinstva – Klinika za dječje bolesti Zagreb, [Zagreb, 12. svibanj 2014]	Tanja Glavaš, Tomislav Kovačević	Bacc. med. techn. Medicinski tehničar	LTTE
Društvo za kvalitetu - Hrvatska udruga medicinskih sestara - 4. konferencija: „Osnaživanje sestrinstva – motivacija za rad u Jedinici za kvalitetu“	Josipa Bišćan, Marija Kadović, Vlasta Krešić	Medicinska sestra Medicinska sestra Dipl. med. techn.	LTTE

Tablica 13: Sestrinski glasnik, Vol 19, No 1, 2014., str. 3-74.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Postupak izbora članaka za objavljivanje u časopisu Sestrinski glasnik / Nursing Journal	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
22. svjetski dan bolesnika	Stjepan Baloban	Prof. dr. sc.	E
Patronažna zdravstvena zaštita osoba oboljelih od šećerne bolesti – Dom zdravlja Duga Resa, Hrvatska	Branka Špehar, Birgitta Maćešić	Dr. sc., mag psih., izv. prof. Bacc. med. techn.	OA
Učestalost pušenja u studentskoj populaciji	Marija Knežić, Narcis Hudorovic	Bacc. med. techn. Doc. dr. sc., dr. med., znanstveni suradnik	OA

Razvoj stanja uhranjenosti petogodišnjih djevojčica i dječaka od 2008. do 2012. Godine	Hrvoje Pokos, Damir Lauš, Tatjana Badrov	Medicinski tehničar Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	OA
Stupanj stresa kod studenata sestrinstva – Sveučilište u Dubrovniku	Ivana Cetinić, Ana Validžić, Magdalena Tomić, Dijana Gavranić, Narcis Hudorović	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Doc. dr. sc., dr. med., znanstveni suradnik	OA
Epiduralna analgezija-Smanjuje li viši stupanj edukacije bolesnika stupanj poslijeoperacijske bolnosti?	Josip Božić	Bacc. med. techn.	OA
Prevencija kardiovaskularnih bolesti u primarnoj zdravstvenoj zaštiti	Birgitta Maćešić, Branka Špehar	Bacc. med. techn. Dr. sc., mag psih., izv. prof.	RA
Proces zdravstvene njege bolesnika s traheostomom	Branislava Laurović	Bacc. med. techn.	PS
Proces zdravstvene njege bolesnika s prijelomom rebara	Snježana Šobak	Mag. med. techn.	PS
Neonatalni apstinencijski sindrom	Marela Šain Tuka, Vesna Herceg	Bacc. med. techn. Dipl. iur.	PS
Fournierova gangrena - Prikaz slučaja	Mateja Kozjak	Bacc. med. techn.	CR
Implementacija Hrvatskog hitnog prijamnogindeksa prema modificiranom Norveškom indeksu za hitnu medicinsku pomoć	Ivica Matić, Marina Golub	Mag. med. techn. Dipl. med. techn.	BC
Deseti tečaj trajne edukacije Onkološko-hematološkog društva, Hrvatska udruga medicinskih sestara [Baška, otok Krk, 17.-19. listopada 2013.]	Marica Miščanćuk	Bacc. med. techn., predavač	BC
Noć knjige – Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“[Zagreb, 23. travnja 2013. godine]	Božica Jurinec	Bacc. med. techn.	BC

Ako se usporedi broj objava u 2013. godini i u 2014. godini, može se uočiti da ne postoji značajna razlika u broju članaka u kojima su autori ili suautori medicinske sestre i tehničari.

Tablica 14: Sestrinski glasnik, Vol 20, No 3, 2015., str.193-288.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Koji autori najčešće publiciraju u časopisu „Sestrinski glasnik“ i kako su povezani s visokoškolskim institucijama?	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
Zadovoljstvo studijem i percepcija profesionalnih perspektiva studenata zdravstvenih studija	Josipa Čeko, Vesna Antičević, Ana Stipčić	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra	OA
Mišićno-skeletna opterećenja u radu medicinskih sestara i upotreba ergonomsko-tehničkih pomagala	Petra Klanjšek, Jadranka Stričević	Mag. med. techn. Medicinska sestra	OA
Stavovi i mišljenja medicinskih sestara i tehničara o Hrvatskoj komori medicinskih sestara	Roberto Licul	Medicinski tehničar	OA
Poligrafska evaluacija učinka CPAP-a kod pacijenata s apnejičkim sindromom u spavanju	Katarina Pisk	Medicinska sestra	OA
HPV cjepivo – budućnost ili farmaceutska varka?	Zrinka Puharić, Josipa Kaužljar, Goranka Rafaj, Đurđica Grabovac	Dr. sc., viši predavač Medicinska sestra Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	OA
Procjena utjecaja rada u integriranoj bolničkoj hitnoj službi na zdravlje i radnu sposobnost djelatnika	Damir Strapajević	Bacc. med. techn.	OA
Učinkovitost cijepljenja protiv ospica na području grada Dubrovnika od 2009. do 2013. godine	Maja Vuković, Lucija Vuičić, Antonija Matušić, Marija Magdalena Jarak, Lucija Abičić, Emil Žuvela, Narcis Hudorović	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Doc. dr. sc. , prim.dr. med., znanstveni suradnik	OA
Otvaranje samostalne sestrinske djelatnosti	Željka Cindrić, Ksenija Cazin, Renata Volkmer Starešina, Ivana Pišćenec,	Mag. med. techn. Mag. med. techn. Mag. med. techn. Mag. med. techn.	RA

	Anđa Letić	Bacc. med. techn.	
Zdravstvena njega osoba s cerebralnom paralizom	Marija Knežić	Bacc. med. techn.	RA
Povezanost teorije i prakse u zdravstvenoj njezi	Marija Ljubičić, Sonja Šare	Dipl. med. techn. Dipl. med. techn.	RA
Utjecaj metoda kontaktne izolacije na sigurnost bolesnika	Mihaela Kranjčević-Ščurić, Ivica Ščurić, Ivana Živoder, Smiljana Kolundžić, Anica Cajhen	Dipl. med. techn. Dr. med. spec. neurolog Dipl. med. techn. Dipl. med. techn. Bacc. med. techn.	PS
Hipotrofično novorođenče i plan zdravstvene njege	Marija Šilje	Bacc. med. techn.	PS
Regionalna konferencija međunarodnog vijeća medicinskih sestara - regija 3	Marija Gilja	Mag. med. techn.	BC
Izvješće – 5. kongres Hrvatske udruge medicinskih sestara (HUMS-a) s međunarodnim sudjelovanjem „Sestrinstvo bez granica“	Tanja Lupieri	Mag. med. techn.	BC
Dvanaesti tečaj trajne edukacije Onkološkohematološkog društva, Hrvatska udruga medicinskih sestara [Baška, otok Krk, 15.-17. listopada 2015.]; Novosti u liječenju onkološko-hematoloških bolesnika;	Marica Miščančuk	Bacc. med. techn.	BC
Program „Orijentacijski dan“ u Kliničkom bolničkom centru [KBC] Zagreb	Branka Rimac, Višnja Vičić-Hudorović, Mirna Vrček	Mag. med. techn. Mag. med. techn. Mag. med. techn.	BC
Društvo za kvalitetu - Hrvatska udruga medicinskih sestara, Hospital Days 2015. Sestrinstvo u Hrvatskoj nakon ulaska u EU	Josipa Bišćan, Vlasta Krešić	Mag. med. techn. Dipl. med. techn.	BC
Obilježavanje Noći knjige 2015. godine – Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Zagreb, 23. travanj 2015.	Sanda Franković, Božica Jurinec	Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	LTTE
Dvanaesti tečaj trajne edukacije Onkološkohematološkog društva, Hrvatska udruga medicinskih sestara [Baška, otok Krk, 15.-17. listopada 2015.]	Marica Miščančuk	Bacc. med. techn.	IN

Tablica 15: Sestrinski glasnik, Vol 20, No 2, 2015., str. 107-175.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Kako ispuniti kriterije o autorstvu i etici u publiciranju	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
Stavovi medicinskih sestara prema uporabi računala u zdravstvenoj njezi	Agneza Aleksijević	Dipl. med. techn.	OA
Percepcija zanimanja medicinske sestre u javnosti	Dijana Gavranić, Vedrana Iveta, Joško Sindik	Bacc. med. techn. Dipl. med. techn., predavač Doc. dr. sc.	OA
Učestalost alkoholom uzrokovanih poremećaja kod bolesnika liječenih u Dnevnoj bolnici odjela psihijatrije Opće bolnice Bjelovar	Đurđica Grabovac, Goranka Rafaj, Damir Lauš	Bacc. med. techn. Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	OA
Incidencija demencije u Domu umirovljenika Dubrovnik - čimbenik uključivanja u Mental Health Gap Action program Svjetske zdravstvene organizacije	Marija Gustin, Ivica Žuvela, Andrea Jerinić, Manuela Roso, Ivana Kunić	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra	OA
Uloga operacijske sestre kod operacije prednjeg križnog ligamenta koljena	Anđelka Djak, Andreja Starčević	Medicinska sestra Dipl. med. techn.	OA
Navika pušenja na radnom mjestu kod medicinskih sestara - usporedba između Opće bolnice i Doma zdravlja Dubrovnik	Edita Majder, Iris Kurtović, Martina Šutalo, Anita Budimir, Blanka Rakidžija, Ana Lučić	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra	OA
Pregled uporabe novih zavojnih materijala u liječenju rane: znanstveni dokazi, prednosti i nove spoznaje	Snježana Kapitan, Natalija Mandušić, Mira Čavka, Narcis Hudorović	Bacc. med. techn. Medicinska sestra Medicinska sestra Doc. dr. sc., prim. dr. med., znanstveni suradnik	RA
Temeljne informacije o zdravstvenoj njezi osoba s autizmom	Marija Ljubičić, Sonja Šare,	Dipl. med. techn. Dipl. med. techn.	RA

	Marina Markulin	Dipl. med. techn.	
European Later Life Active Network [ELLAN]; međunarodni projekt za izradu europskog okvira temeljnih kompetencija za rad s osobama starije životne dobi	Sonja Vrban	Andragog	RA
Primjena suportivnih obloga za liječenje venskog vrijeda	Ružica Valent, Marica Kukić	Dipl. med. techn. Medicinska sestra	PS
Embolija brahijalne arterije - prikaz slučaja i sestrinske dijagnoze	Marija Šilje	Bacc. med. techn.	PS
Broj hospitaliziranih bolesnika u jednomjesečnom razdoblju u općoj bolnici Dubrovnik	Nikoleta Miljević	Bacc. med. techn.	BC
Anksioznost u bolesnika na liječenju kroničnom hemodijalizom	Goran Halovanić	Bacc. med. techn.	BC
Društvo za kvalitetu - Hrvatska udruga medicinskih sestara – predstavljanje knjige Sestrinska riječ	Josipa Bišćan	Mag. med. techn.	LTTE
Obilježavanje Noći knjige 2015. godine – Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Zagreb, 23. travanj 2015.	Sanda Franković, Božica Jurine	Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	LTTE

Tablica 16: Sestrinski glasnik, Vol 20, No 1, 2015., str. 3-88.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Zašto nove upute za autore, izjava o autorstvu i sukobu interesa, izjava o prijenosu prava na izdavača	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
23. Svjetski dan bolesnika	Stjepan Baloban	Prof. dr. sc.	IE
Zahtjevnost zdravstvene njege u zbrinjavanju bolesnika s teškim poremećajem svijesti u odnosu na osnovne ljudske potrebe	Marijana Neuberg, Bojana Filej	Dr. sc. , viši predavač Doc. dr. sc.	OA
Usporedba prekomjernog uživanja alkohola među učenicima u dvjema srednjim medicinskim školama	Danica Železnik, Nea Bošnjak, Boris Miha Kaučič	Prof. zdr. vzg. Medicinska sestra Dipl. zn. univ.	OA

Učinci radnog okoliša na ishode kvalitete zdravstvene njege	Tatjana Munko, Jadranka Mustajbegović, Milan Milošević, Mirko Munko	Mag. med. techn. Prof. dr. sc. , dr. med. Dr. med. Dipl. med. techn.	OA
Zadovoljstvo poslom kod medicinskih sestara i tehničara u odnosu na mjesto rada	Ivana Barać, Jadranka Plužarić, Sanja Kanisek, Lorna Dubac Nemet	Dipl. psiholog Mag. med. techn. Mag. med. techn. Viši predavač	OA
Stavovi medicinskih sestara prema osobama s invaliditetom	Marija Ljubičić, Sonja Šare, Nina Bratović	Dipl. med. sestra Dipl. med. sestra Bacc. med. techn.	OA
Jesu li medicinske sestre educirane za provođenje neinvazivne ventilacije?	Slađana Režić, Tanja Zovko, Ana Savović, Štefanija Lončar	Mag. med. techn. Mag. med. techn. Mag. med. techn. Bacc. med. techn.	OA
Uzroci i mogućnost ublažavanja stresa medicinskih sestara na traumatološkom odjelu - iskustva Kliničke bolnice	Melita Mesar, Valentina Košćak, Andreja Starčević	Dipl. med. techn. Dipl. med. techn. Dipl. med. techn.	OA
Učestalost diabetes mellitusa u Općoj bolnici u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji	Tomislav Smiljanić, Zrinka Puharić, Marina Friščić, Tatjana Badrov	Bacc. med. techn. Dr. sc., viši predavač Dipl. med. techn. Bacc. med. techn.	OA
Antropometrijske karakteristike šake – pregledni članak	Robert Bender, Marko Margaritoni	Bacc. med. techn. Izv. prof. dr. sc., prim. dr. med., viši znanstveni suradnik	RA
Bioetika u perinatalnom razdoblju	Tanja Glavaš	Bacc. med. techn.	RA
Pristupi krvotoku za hemodijalizu	Goran Halovanić	Bacc. med. techn.	RA
Proces zdravstvene njege bolesnika s prijelomom potkoljenice	Tihana Harapin, Valentina Košćak, Melita Mesar	Dipl. med. techn. Dipl. med. techn. Dipl. med. techn.	PS

Stres uzrokovan radnim okruženjem medicinskih sestara/tehničara u Općoj bolnici Dubrovnik	Mirela Marlais, Narcis Hudorovic	Bacc. med. techn. Doc. dr. sc., prim. dr. med., znanstveni suradnik	BC
Otvorenje prve ambulante za liječenje seksualnih poremećaja u Hrvatskoj - Opća bolnica Karlovac, [23. lipnja 2014]	Ksenija Cazin, Josipa Rožman	Mag. med. techn. Mag. med. techn.	BC
Zdravstvena njega bolesnika s aortnom insuficijencijom IV stupnja i fibroundulacijom atrija	Martina Računica	Medicinska sestra	CR
Društvo za kvalitetu - Hrvatska udruga medicinskih sestara, Kontrola kvalitete sestrinske dokumentacije	Ivana Maričić Lučić	Bacc. med. techn.	LTTE

Također, može se uočiti da su medicinske sestre i tehničari u 2015. godini sudjelovali u pisanju manje članaka u odnosu na prethodne dvije godine.

Tablica 17: Sestrinski glasnik, Vol 21, No 1, 2016., str. 3-91.

Znanstveno istraživanje u sestrinskoj zajednici i komunikacija na engleskom jeziku	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
24. Svjetski dan bolesnika	Stjepan Baloban	Prof. dr. sc.	IE
Povezanost obilježja informacija o zdravlju s demografskim karakteristikama studenata sestrinstva	Ivana Maričić Lučić Joško Sindik	Bacc. med. techn. Doc. dr. sc.	OA
Razvoj emocionalnih vrijednosti studenata stručnih studija Veleučilišta u Varaždinu	Marijana Neuberg Igor Plečko	Dr. sc. , viši predavač Bacc. med. techn.	OA
Razlike po spolu u stavovima o volontiranju učenika medicinske škole	Mirjana Kozina Ninoslav Mimica	Mag. med. techn. Prim. dr. med. , specjalist psihijatar	OA
Aortokoronarna premosnica – čimbenici grane sestrinstva za poboljšanje tijeka liječenja	Marinela Mičević Goranka Mraović Adriano Friganović	Mag. med. techn. Bacc. med. techn. Dipl. med. techn.	OA
Majčino mlijeko najbolji je izbor prehrane za novorođenče i dojenče	Valerija Podgorelec Sanja Brajnović Zaputović Rudolf Kiralj	Bacc. med. techn. Dr. sc., viši asistent Dr.sc., viši predavač	RA

Oblikovanje baze podataka medicinskih sestara/ tehničara u Kliničkom bolničkom centru [KBC] Zagreb	Branka Rimac Višnja Vičić-Hudorović	Mag. med. techn. Mag. med. techn.	RA
Uloga medicinske sestre u pleoptičko-ortoptičkoj ambulanti	Tanja Glavaš	Bacc. med. techn.	RA
Profesionalna izloženost i principi zaštite od ubodne ozljede u operacijskoj dvorani	Blaženka Kozina Kristina Ćalić Džeko Anđelka Djak Ivica Sarić	Mag. med. techn. Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinski tehničar	RA
Sestrinska skrb bolesnika s dekompenzacijom srca	Martina Bituh	Doc. dr.sc.	PS
Utjecaj metoda kontaktne izolacije na sigurnost bolesnika	Mihaela Kranjčević-Ščurić Ivica Ščurić Ivana Živoder Smiljana Kolundžić Anica Cajhen	Dipl. med. techn. Dr.med.spec.neurolog Dipl. med. techn. Dipl. med. techn. Bacc. med. techn.	PS
Osviještenost i stupnjevi informiranosti članova obitelji o palijativnoj zdravstvenoj skrbi	Josip Božić Dijana Hereković Aleksandar Kopjar Marija Lovrović	Bacc. med. techn. Bacc. med. techn. Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	BC
Erasmus – iskustvo na studiju sestrinstva u Norveškoj	Lucija Junaković	Bacc. med. techn.	BC
Ruski infektolog i epidemiolog Gabriel Frantsevich Vogralik	Filip Matijašec	Medicinski tehničar	BC
Izborna skupština Hrvatske Udruge Medicinskih Sestara [HUMS], Zagreb, Ožujak 2016.	Marija Gilja	Mag. med. techn.	BC
Životopis novoizabrane predsjednice Hrvatskeudruge medicinskih sestara [HUMS]	Tanja Lupieri	Mag. med. techn.	LTTE
Svečano misno slavlje povodom proslave 24. svjetskog dana bolesnika [Zagreb, 11. veljače 2016. godine]	Josipa Bišćan	Mag. med. techn.	LTTE
Međunarodni dan sestrinstva – Srednja škola Bedekovčina, [Bedekovčina, 12. svibanj 2015.]	Božica Jurinec	Bacc. med. techn.	LTTE

Članovi HUMS-a, HKDMS-a i volonteri posjetili su Dom za psihički bolesne odrasle osobe Lobor-grad, 12. prosinca 2015.	Filip Matijašec	Medicinski tehničar	LTTE
Rasprava o "problematičnom pacijentu" ne pridonosi oporavku	Martin Salzmann-Erikson	Dr.sc., izvanredni profesor	LTTE
Prevencija nastanka dekubitusa u operacijskoj dvorani kao pokazatelj sigurnosti pacijenata i kvalitete intraoperativne njege	Tina Burmas Dijana Kristović Naomi Mostafa Marija Violić-Hilić Jelena Vuinac	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra	LTTE

Tablica 18: Medicinski glasnik, Vol 21, No 2, 2016. str. 109-179.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Čimbenici za poboljšanje razumijevanja rada uredništva znanstvenog časopisa	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	ED
Komunikacija u sestrinstvu/ Communication in Nursing	Martin Salzmann-Erikson	Dr.sc., izvanredni profesor	OA
Zdravstvena njega i mentalno zdravlje/	Dalila Perković, Marta Čivljak	Bacc. med. techn. Doc. dr. sc.	OA
Komunikacija u sestrinstvu/ Communication in Nursing Stavovi medicinskih tehničara i medicinskih sestara KBC-a Osijek o predrasudama prema medicinskim tehničarima	Ana Budrovac, Gordana Bagić, Toni Grcić, Elizabeta Vinogradac, Kristina Ivandić, Ivana Ukić	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra	OA
Zdravstvena njega odraslih osoba/	Sanja Jurić, Danijela Jonjić, Jasminka Miličević	Medicinska sestra Bacc. med. techn. Dipl. med. techn.	OA

Zdravstvena njega odraslih osoba/ Učestalost preinvazivnih i invazivnih lezija vrata maternice na području Našica	Ljiljana Pavlović, Dubravko Habek	Medicinska sestra Prof. dr. sc., dr. med.	OA
Komunikacija u sestrinstvu Metode	Slađana Režić	Mag. med. techn.	OA
Zdravstvena njega osoba starije životne dobi, Učestalost depresije u starijoj životnoj dobi na području grada Dubrovnika	Anita Budimir	Bacc. med. techn.	OA
Filozofija sestrinstva, Konceptualni modeli sestrinstva i načela sestrinske prakse	Dijana Gavranić, Vedrana Iveta, Joško Sindik	Bacc. med. techn. Dipl. med. techn., predavač Doc. dr. sc.	RA
Zdravstvena njega odraslih osoba/, Učestalost bolesnika s infarktom miokarda i anginom pectoris liječenih u Koronarnoj jedinici Opće bolnice Dubrovnik-osvrt na metode zdravstvene njege	Bruno Mihatović	Bacc. med. techn.	RA
Sigurnost bolesnika, Sestrinske dijagnoze u bolesnika s trajnim elektrostimulatorom	Katija Haklička	Bacc. med. techn.	RA
Palijativna skrb, Uporaba metoda palijativne skrbi u djece	Marija Šilje	Bacc. med. techn.	RA
Sestrinstvo u različitim situacijama/, 39. stručni skup „Liječenje kisikom u kući“, Pulmološko društvo – Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS], [Zagreb 12.06.2015]	Tatjana Munko, Marijeta Fištrek	Mag. med. techn. Dipl. med. techn.	BC
Sestrinstvo u različitim situacijama/, Izvještaj s 1. simpozija Društva za povijest sestrinstva i 3. simpozija Društva nastavnika zdravstvene njege „Povijest hrvatskog sestrinstva – karika koja nedostaje“, održanogatijekom 5. kongresa Hrvatske udruge medicinskih sestara „Sestrinstvo bez granica“, Opatija, 9.-11.10. 2015.	Sanda Franković, Zvonimir Kralj	Bacc. med. techn. Bacc. med. techn.	BC

Tablica 19: Sestrinski glasnik, Vol 21, No 3, 2016., str. 197-287.

NAZIV ČLANKA	AUTOR	TITULA AUTORA	VRSTA ČLANKA
Pravilna uporaba znanstvene strukture za pisanje članka; čimbenici značajni za proces recenzije [peer-review]	Višnja Vičić Hudorović	Mag. med. techn.	E
Metode mentoriranja prvostupnica sestrinstva	Slađana Režić	Mag. med. techn.	OA
Amniocenteza i metode zdravstvene njege	Marija Šilje	Bacc. med. techn.	OA
39. stručni skup „Liječenje kisikom u kući“, Pulmološko društvo – Hrvatska udruga medicinskih sestara [HUMS], [Zagreb 12. 6. 2015.]	Tatjana Munko, Marijeta Fištrek	Mag. med. techn. Dipl. med. techn.	BR
Četvrti stručni skup Društva nastavnika zdravstvene njege i Drugi stručni skup Društva za povijest sestrinstva [Koprivnica 22.03.2016	Damjan Abou Aldan, Zvonimir Kralj	Mag. med. techn. Bacc. med. techn.	LTTE
Stavovi učenika škole za medicinske sestre o volontiranju	Mirjana Kozina, Ninoslav Mimica	Mag. med. techn. Prof. dr. sc., dr. med.	OA
Atopijski dermatitis – uloga medicinske sestre, roditelja i bolesnika u kontroli bolesti	Blanka Rakidžija Kotrulja Lena, Bakija-Konsuo Ana	Bacc. med. techn. Prim. dr. sc. Doc. dr. sc., dr. med.	OA
Učestalost preinvazivnih i invazivnih lezija vrata maternice na području Našica	Ljiljana Pavlović, Dubravko Habek	Medicinska sestra Izv. prof. dr. sc., dr. med.	OA
Učestalost bolesnika s infarktom miokarda i anginom pectoris liječenih u Koronarnoj jedinici Opće bolnice Dubrovnik - osvrt na metode zdravstvene njege	Bruno Mihatović	Dipl. med. techn.	OA
Učestalost febrilnih konvulzija u dječjoj populaciji u Općoj bolnici Dubrovnik u razdoblju od 2013. do 2014. godine	Antonija Begić, Gabrijela Gulin, Nika Jeljenić, Sandra Merčep, Valentina Radić	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra	RA
Novi koncepti i trendovi u organizaciji pomoćnih djelatnosti bolničkog sustava	Brankica Rimac, Rosana Svetić Čišić	Mag. med. techn. Dipl. med. sestra	PS

Temeljne informacije o uporabi slobodnih mikrovaskularnih režnjeva u rekonstruktivnoj kirurgiji; Osvrt na zdravstvenu njegu pacijenta	Nicole Vitez	Bacc. med. techn.	RA
Prevencija nastanka dekubitusa u operacijskoj dvorani kao pokazatelj sigurnosti pacijenata i kvalitete intraoperativne njege	Tina Burmas, Dijana Krstović, Naomi Mostafa, Marija Vijolić-Hilić, Jelena Vuinac	Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra Medicinska sestra	LTTE
Godišnja izborna skupština društva za kvalitetu Hrvatske udruge medicinskih sestara [HUMS]; [17.06.2016. godina]	Vlasta Krešić	Dipl. med. techn.	LTTE
Osamnaesti Simpozij s međunarodnim sudjelovanjem, 13. tečaj trajne edukacije Onkološko-hematološkog društva HUMS-a, svečano obilježavanje 30 godina Onkološkohematološkog društva [Baška, Krk, 12. 10. do 15. 10. 2016]	Marica Miščančuk	Bacc. med. techn.	BR
Začiniti svoj život – virtualna komunikacija o iskustvima upotrebe sintetičkih kanabinoida	Martin Salzmann-Erikson	Dr. sc., izvanredni profesor	BR
Stupanj znanja o zlostavljanju žena u Dubrovniku	Lucija Vuičić	Bacc. med. techn.	OA
Funkcionalna sposobnost, samoprocjena zdravlja i zadovoljstvo životom starijih osoba u domu umirovljenika	Manuela Roso	Bacc. med. techn.	BR
Procjena kvalitete edukacije medicinskih sestara u pripremi trudnice za porod	Jadranka Ristić, Vesna Turuk, Ružica Mrkonjić	Bacc. med. techn. Dipl. med. techn. Dipl. med. techn.	OA

Navedena se brojka u 2016. godini opet povećala te se očekuje i daljnji rast broja objavljenih stručnih članaka od strane medicinskih sestara i tehničara.

9. RASPRAVA

Rezultati provedenog istraživanja pokazuju kako se učestalost objavljivanja članaka od strane medicinskih sestara i tehničara povećala od 2010. godine u odnosu na raniji periodu. Iako je u pojedinim godinama zabilježen pad broja obavljenih članaka od strane medicinskih sestara i tehničara, u globalu se može reći kako je napravljen veliki porast u odnosu na ranije razdoblje.

Također, može se uočiti kako raste broj članaka koje medicinske sestre i tehničari samostalno objavljuju te ovi podaci upućuju na zaključak da je u medicinskoj struci prepoznata važnost objavljivanja stručnih članaka kako za samu struku tako i za one koji ih objavljuju.

Rast vidljivosti bitan je čimbenik za svaki stručni časopis pa tako i za Sestrinski glasnik te se može reći da rast vidljivosti je i pod utjecajem kvalitete članaka. Iz navedenog razloga Sestrinski glasnik radi na podizanju kvalitete članaka koje objavljuju, ali i na educiranju medicinskog osoblja za pisanje takvih članaka.

Istraživanje je pokazalo da iz godine u godinu sve više medicinske sestre i tehničari objavljuju u Sestrinskom glasniku. Riječ je o teorijskim radovima, ali i radovima koji se odnose na praksu njihovog rada. Navedeno je uvelike potaknuto i edukacijom na sveučilišnim studijima gdje je ovo područje prepoznato kao jako bitno kako za domaću medicinsku praksu tako i na međunarodnoj razini.

Nadalje, može se uočiti da, bez obzira što su danas bitno stroži kriteriji za objavljivanje članaka u Sestrinskom glasniku u odnosu na ranija vremena, ne opada broj objavljenih članaka od strane medicinskih sestara i tehničara. Ovaj podatak govori da svi koji objavljuju u Sestrinskom glasniku ovom području pristupaju vrlo odgovorno te da njihovo znanje i kompetencije udovoljavaju potrebama Sestrinskog glasnika koji ima vidljivost i na međunarodnoj razini.

Poučavanje studenata o važnosti pisanja stručnih članaka, kao i učenje o tome kako napisati stručni članak, kako obraditi neku temu te kako mogu na taj način doprinijeti medicinskoj teoriji i praksi prepoznato je kao posebno važno područje u obrazovanju medicinskih sestara i tehničara. Naime, bitan čimbenik obrazovanja u

sestrinstvu trebalo bi biti i područje znanstvene pismenosti jer medicinske sestre i tehničari mogu bitno doprinijeti vlastitim radovima potvrđivanju ili opovrgavanju pojedinih medicinskih teorija i praksa.

Dosadašnja istraživanja, također, su potvrdila da je iznimno važno naučiti studente sestrinstva, ali i druge strudente koji se medicinsko obrazuju, kako se znanstveno pismeno izražavati. Također, istraživanja su pokazala da studenti dobro prihvaćaju ovo područje obrazovanja te da već tijekom studija stječu kompetencije koje im omogućuju pisanje znanstvenih članaka.

Rezultati istraživanja kojeg su proveli Williams R M. i Wessel J. (44) su pokazali da su studenti imali pozitivne stavove o edukaciji vezanoj uz pisanje stručnih članaka te da su vlastitim radom i vježbom na ovom području dali vrijedan doprinos području proučavanja mogućnosti pisanja znanstvenih članaka od studenata sestrinstva. Ovo je istraživanje pokazalo da su studenti kompetentni za pisanje članaka te da vježbanjem na ovom području šire svoje znanje i sposobnosti za znanstveno izražavanje te prenošenje vlastite prakse u vidu znanstvenog teksta. Također, istraživanje je pokazalo da se na taj način potiče studente da svoju praksu, odnosno rad ne doživljavaju lokalno, već globalno te da na taj način djeluju i sudjeluju u stvaranju stručnog znanja u sestrinstvu.

Uključivanje znanstvenog jezika u obrazovanje danas postaje dio obrazovanja u sestrinstvu, a cilj je takvog pristupa razvijanje kritičkog mišljenja i razumijevanja te postizanje boljeg razumijevanja kritičnih točaka u sestrinskoj praksi. Upoznavanje studenata s praksom na način da im se ona predočava kroz znanstvenu literaturu, zapravo, ih suočava s konkretnim primjerima te praktičnim djelovanjem, a to im olakšava razumijevanje pojedinih slučajeva te doprinosi razvijanju njihovih boljih kompetencija u radu.

Praksa medicinskih sestara i tehničara trebala bi se temeljiti i na proučavanju stručne literature iz područja sestrinstva jer je iz navedenog razloga iznimno važno doprinijeti podučavanjem razumijevanju te literature. U tom kontekstu studenti se upoznaju s načinom kako se pretražuju baze podataka, na koji način se selektiraju, kako treba razumijeti znanstvenu literaturu, na što treba staviti naglasak u čitanju i sl.

Sve im to znanje olakšava i ubrzava snalaženje u online bazama podataka te utječe na jačanje njihovih kompetencija u sestrinstvu.

Fakude i Bruce (45) su proveli istraživanje koje je bilo utemeljeno na korištenju časopisa kao jedne od strategija koje bi se mogle koristiti za poboljšanje reflektivnog učenja među studentima sestrinstva. Reflektivna praksa je vrijedan alat u medicinskom odgoju jer medicinska praksa zahtijeva stalni razvoj i rast na kognitivnim i afektivnim područjima. Reflektivno učenje je jedna od strategija koja bi mogla razviti učenje u tim područjima i promicati pažljivu i promišljenu praksu u sestrinskoj skrbi. Budući da su promjene sestrinstva u skladu s novim društvenim zahtjevima, potreba za poboljšanim, inovativnim načinima da se tim zahtjevima odgovori razumno i profesionalno, postaje sve očitija. Reflektivno učenje nije jedini način, već pomuću časopisa za profesionalce produbljuje vrijednost znanja studenata te jača njihove kompetencije.

Jedan od primjera dobre prakse je i sestrinski studij Sveučilišta u Dubrovniku na kojem medicinske sestre i tehničari razvijaju dodatna znanja, upoznaju se sa stručnom literaturom, a koja uključuje i znanstvene članke te nastoje vlastitu praksu podijeliti s drugima na način da pišu samostalno radove. Studentima se na ovom studiju skreće pažnja kako je važno koristiti znanstvene članke, kako ih treba čitati i na koji način oni pomažu u sestrinskoj praksi.

Također, studente se potiče da i sami doprinose sestrinstvu pisanjem znanstvenih i stručnih članaka jer na taj način mogu pomoći drugima u radu, mogu ih usmjeriti i ukazati im na neke važne značajke nekog područja u sestrinstvu. Iz navedenog razloga na studiju sestrinstva studenti se upoznaju s metodama pisanja znanstvenih i stručnih članaka, a to uključuje učenje o tome što članak treba sadržavati, kako se dijele znanstveni i stručni članci, koji se jezik koristi, koja je preporučljiva duljina znanstvenih i stručnih članaka i dr.

Stečena znanja na studiju sestrinstva bitno olakšavaju studentima da pretražuju baze podataka, ali i da sami objavljuju članke u sestrinskim časopisima. Također, ovakav pristup ih potiče da bilježe vlastitu praksu, da ju dokumentiraju i stvaraju vlastite baze podataka koje mogu biti dio nekih budućih istraživanja u pojedinom području sestrinske prakse.

Sve to upućuje na činjenicu da su sestrinski časopisi danas bitan čimbenik sestrinske teorije i prakse te da objavljivanje u sestrinskim časopisima treba biti potaknuto već za vrijeme studija. Nadalje, medicinske sestre i tehničare treba educirati kako pisati znanstvene i stručne članke, ali im, isto tako, treba omogućiti da svoje radove mogu povezati s drugim istraživanjima te da s udruženim radom doprinesu sestrinskoj praksi.

10. ZAKLJUČAK

Obrazovanje u Hrvatskoj sve više dobiva na važnosti, a posebno stručno obrazovanje. Tako je i unutar medicinske struke prepoznata uloga i važnost obrazovanja, a što se ne odnosi samo na osnovno obrazovanje, već se odnosi i na cjeloživotno obrazovanje.

Također, danas su medicinske sestre i tehničari prepoznali važnost objavljivanja stručnih članaka kako bi se širilo znanje, jačale kompetencije te za navedene potrebe provodila istraživanja. To potvrđuje i rast broja objava stručnih članaka u Sestrinskom glasniku koje su napisale medicinske sestre i tehničari, ali i rast vidljivosti tih članaka.

Provedeno istraživanje je pokazalo da iz godine u godine sve više medicinske sestre i tehničari objavljuju samostalne članke te se može reći da su oni danas bitno više osviješteni o potrebi objavljivanja svojih članaka u elektroničkom obliku, nego što su o tome bili osviješteni pred deset godina kada su njihove objave bile rijetke i većinom nisu bile samostalne.

LITERATURA

(1) Haralambos, M., Holborn, M., (2002.), Sociologija: teme i perspektive, Golden marketing, Zagreb

(2) MZOS, http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2194

(3) Pastuović, N., (2001), Hrvatska u 21. stoljeću: Odgoj i obrazovanje - Bijeli dokument o hrvatskom obrazovanju, Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske, Zagreb

(4) Top 15 Reasons Why Education is Extremely Important, http://listovative.com/top-15-reasons-why-education-is-important/

(5) Državni zavod za statistiku, (2014), Studenti u akademskoj godini 2013./2014

(6) Europa, http://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/statistics-illustrated

(7) CEPPEI, http://ceppei.ba/bos/index.php?option=com_content&view=article&id=10954&Itemid=72

(8) Srednja, http://www.srednja.hr/Novosti/Jeste-li-znali/VIJEST-U-BROJCI-Provjerite-koliko-ima-studenata-u-Hrvatskoj

(9) Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, Narodne novine, broj 123/03, 105/04, 174/04, 2/07 Odluka USRH, 46/07 i 45/09, 63/11

(10) Havelka, M., (2003), Visoko obrazovanje u Hrvatskoj i europskim zemljama, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Zbornici, knjiga 10

(11) Vlada, https://vlada.gov.hr/strategija-obrazovanja-znanosti-i-tehnologije/151

(12) AZVO, https://www.azvo.hr/hr/visoko-obrazovanje

(13) Propisi, http://www.propisi.hr/print.php?id=7799

(14) Horvat Novak, D., Hunjet, A. (2015) Analiza učinkovitosti visokog obrazovanja u Hrvatskoj, Technical journal 9, 4(2015), 461-468

(15) Specialized nursing practice for chronic disease management in the primary-care setting: an evidence-based analysis, Health Quality Ontario. Ont Health Technol Assess Ser [Internet]. 2013 September;13(10):1–66

(16) Hrvatskog zdravstveno, Statistički ljetopisa za 2016. godinu

(17) Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2017. http:www.hzjz.hr

(18) Zakonom o sestrinstvu, NN 121/03, 117/08, 57/11

(19) Zakon o zdravstvenoj zaštiti, NN 150/08, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12, 70/12, 144/12, 82/13, 159/13, 22/14 , 154/14, 70/16, 131/17

(20) Ivković, M. (2009), Osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju, List studenata Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, No. 11, 20-23.

(21) Mrnjec, V. (2014), Povijesni pregled obrazovanja medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj, Sestrinski glasnik, 19(3), 246-249.

(22) Popović D. (2004), Obrazovanje medicinskih sestara - osamdeset godina tradicije, Medix, 10(1), 54-55.

(23) Mayer, J. D., Caruso, D. R. i Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. Intelligence, 27 (4), 267-298.

(24) BIB, https://bib.irb.hr/datoteka/94709.L_BUDIN.PD

(25) Radić R. (2013), Razvoj visokog obrazovanja medicinskih sestara na Sveučilištu J J Strossmayera u Osijeku. http://www.zvu. hr/arhiva/opatija/arhiva/index.htm

(26) Enciklopedija, http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27406

(27) Ledinski S, Smrekar M, Ivankić R, Jukić A. (2011), Stavovi medicinskih sestara dodiplomskog studija prema specijalističkim diplomskim stručnim studijima. Opatija: Hrvatsko sestrinstvo ususret Europskoj uniji; str. 166-165.

(28) SRCE, http://www.srce.unizg.hr/ceu/o-centru/e-ucenje/

(29) Odluka o oblicima sveučilišne nastave prema razini primjene tehnologije e-učenja, http://ahyco.uniri.hr/portal/Glavna.aspx?IDClanka=18&IDKategorije=1

(30) AHYCO, http://ahyco.uniri.hr/metodika/e_learning.htm

(31) Studentski izvještaj, http://studentski-izvjestaji.zesoi.fer.hr/doku.php?id=studenti:jeton_fejza:jf_start

(32) Simić, V., Vojinović, O., Milentijević, I. (2011), Scientific Publications of the State University of Novi Pazar Series A: Applied Mathematics, Informatics and mechanics 2011, vol. 3, br. 2, str. 123-138.

(33) Burman E. M, Hart A. M, Conley V, Brown J, Sherard P, Clarke N. P. (2009), Reconceptualizing the core of nurse practitioner education and practice, Journal oft he American Academy of Nurse Practitoners ;21; 1117.

(34) Fruk Marinković, M. (2014), Kontinuirana odgovornost za profesionalnost i informacijsku pismenost medicinskih sestara, Acta Med Croatica, 68: 33-36.

(35) Preporuke Međunarodne asocijacije za medicinsku informatiku (International Medical Informatics Association) o edukaciji iz zdravstvene i medicinske informatike, dostupno na: www.snz.unizg.hr/wnew/IMIA-preporuke-prijevod.pdf.

(36) Treasure T. (2009), Are randomised trials needed in the era of rapidly evolving technologies. European Journal of Cardio-Thoracic Surger, 35(3):474–478.

(37) Cronin B. (2004), Bowling alone together: Academic writing as distributed cognition. Journal of the American Society for Information Science and Technology 55(6):557–560.

(38) Kalauz S, Čukljek S, Kovačević I. (2012) The history of written word in Croatian nursing. Croatian Medical Journal, 53(6):631–634

(39) Marusic A, Marusic M. (1999), Small scientific journals from small countries: breaking from a vicious circle of inadequacy. Croatian Medical Journal, 40(4):508–514.

(40) Ibarreta G. I, McLeod L. (2004), Thinking aloud on paper: an experience in journal writing. J Nurs Educ., 43:134–137.

(41) Kessler P. D, Lund C. H. (2004), Reflective journaling: developing an online journal for distance education. Nurse Educ., 29:20–24.

(42) Vičić Hudorović, V. (2014), Problemi uredništva s autorskim pravima, plagijarizmom i sukobom interesa u publiciranju članaka o znanosti o sestrinstvu, SG/NJ 2014;19:83-5

(43) Vičić Hudorović, V. (2014), Postupak izbora članaka za objavljivanje u časopisu Sestrinski glasnik / Nursing Journal, SG/NJ 2014;19:03-05

(44) Williams RM, Wessel J. Reflective journal writing to obtain student feedback about their learning during the study of chronic musculoskeletal conditions. J Allied Health. 2004;33:17–23.

(45) Fakude LP, Bruce JC. Journaling: a quasi-experimental study of student nurses' reflective learning ability. Curationis. 2003;26:49–55.